75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV Ч. 166. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 10-го ВЕРЕСНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK TUESDAY, SEPTEMBER 10, 1968 No. 166. VOL. LXXV

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Понеділок, 9 вересня 1968

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ПРОСИТЬ КОНҐРЕС збільшити бюджет на 1 більйон дол. Уряд погодився був на це, щоб зменшити федеральні видатки на 6 більйонів і за це Конґрес збільшив був прибуткові податки на 10 відсотків. Конґрес схвалив, що бюджет може становити найбільше 180.1 більйона дол. Президент під час конференції з провідниками Сенату повідомив їх, що після збільшення податків збільшилися федеральні видатки, і коли б висота бюджету становила 180.1 більйона дол., то бюджет був би зменшений не на запланованих 6 більйонів, а на 7.2 більйона дол. Є надія, що Конґрес погодиться на це щоб підвищити висоту бюджету понад 180.1 більйона дол.

НІКСОН ЗАЯВИВ ЖУРНАЛІСТАМ, що як він стане президентом ЗСА, то дозволить продати державі Ізраїлю джети типу Ф-4 Фантом, якщо це буде потрібне до того, щоб втримати „перевагу Ізраїлю над його сусідами". Ніксон в дійсності обіцяв, що буде здійснювати програму республіканської плятформи в справі Близького Сходу. Республіканський кандидат на президента сказав, що для збереження миру на Близькому Сході треба, щоб Ізраїль мав мілітарну перевагу над своїми сусідами. Так само і демократичний кандидат на президента Гюберт Гомфрі обіцяє підтримку для Ізраїлю, підкреслюючи, що кінцевою ціллю його є мир і роззброєння.

ПРОВІДНИК ОРГАНІЗАЦІЇ „ЧОРНА ПАНТЕРА" Г. П. Ньютон передбачає в інтерв'ю, що неминуча збройна негритянська революція, і скрайня організація негрів „Чорна Пантера" приготовляє своїх прихильників до збройної боротьби. Він склав цю заяву в тюрмі під час того, як судове жюрі нараджувалося два поверхи нижче в тому самому судовому будинку, чи він винен в убивстві поліциста в Овкленді. Він сказав, що не хотів би, щоб чорні мусіли шляхом революції здобувати собі рівні права, але додав, що не дуже вірить, щоб обійшлося без збройної революції. Він назвав себе „студентом революції", і додав, що колись мусітиме бути революціонером.

СЕНАТСЬКА - ПАЛАТНА КОНФЕРЕНЦІЯ призначила на зброю, кораблі й літаки та військовий еквіпунок 21.6 більйона дол. у фінансовому році, який закінчиться 30-го червня 1969-го року. Це висота суми видатків, які пізніше має ще затвердити або змінити Комісія Видатків. Комісія зменшила видатки, запропоновані Урядом, на 759 мільйонів. Найбільше у схваленій сумі призначено на летунство, бо аж 5.2 більйона дол., бо стільки домагався на цю ціль президент Джансон. Конференція рекомендує Департаментові оборони вживати джетових і турбоджетових літаків і припинити вживання пістонових машин.

ЕКОНОМІЧНА РАДА КАНАДИ ЗВІТУЄ канадійському Парляментові, що коло 5-ох мільйонів канадійців живуть в жалюгідному убозтві, хоч велика більшість населення живе в такому достатку, що належить до найвищого стандарту в цілому світі. Згідно з цим звітом кожна п'ята родина в канадійських містах живе нижче життєвого стандарту, що становить коло п'ятьох мільйонів осіб в цілій країні. Звіт говорить про це, що не можна толерувати такого стану, щоб мільйони людей не мали фондів на лікування, освіту, дозвілля та на заспокоєння своїх культурних потреб.

У СВІТІ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ПРИПИНИВ КУЛЬТУРНИЙ ОБМІН з Польщею у зв'язку з окупацією Чехо - Словаччини, в якій Польща теж взяла участь і своєю пропаґандою далі нацьковує проти чеського комуністичного проводу. Іллинойська джезова оркестра і балет Альвіна Ніколяі не поїде до Польщі та водночас заборонено в'їзд Вроцлавському театрові й балетові Мазовше. Так само будуть припинені взаємні відвідини мистецьких ансамблів між ЗСА і Болгарією. З Східньою Німеччиною і Мадярщиною ЗСА не мають договору про культурний обмін. Припинено культурний обмін з СССР.

ПАПА ПАВЛО VI ЗРЕЧЕТЬСЯ СВОГО УРЯДУ, КОЛИ дійде до 75 року життя — твердить тижневик „Ль-Европео" в Міляно. Папа матиме 75 років 26 вересня 1972 року, ото ж він ще урядував би 4 роки. Якщо ця вістка здійсниться, то Павло VI буде в історії Апостольської Столиці тільки другим з черги Папою, що добровільно зрікся свого високого становища. Першим був Целестин V, що зрікся в 1294 р., заледве в 4 місяці після його вибору.

ПІВДЕННО - КОРЕЙСЬКА ПРЕСА ТВЕРДИТЬ, що ЗСА осягнули порозуміння з Північною Кореєю в засекречених переговорах щодо звільнення північно-корейськими комуністами корабля „Пуебло" і 80 членів його залоги, що їх Північна Корея захопила 23 січня ц. р. Вона вимагала, щоб ЗСА перепросили її за порушення територіяльних вод Північної Кореї та ведення тим кораблем шпигунської роботи.

ІТАЛІЙСЬКІ І ЮГОСЛАВСЬКІ КОМУНІСТИ ВИРІШИЛИ не брати участи в збіговищі всіх комуністичних партій у Москві, що його большевики заплянували були на кінець цього року. Ці обидві комуністичні партії висловилися гостро проти совєтської збройної інтервенції в Чехо - Словаччині. Представник голови італійської компартії Люїджі Льонґа, Карльо Галлюччі, їздив до Беоґраду, а відтіль мав поїхати до Софії, на розмови з болгарськими комуністами, які йдуть у хвості Москви і приєдналися до її акції проти Чехо - Словаччини.

„ТРИБУНА МАЗОВЄЦКА" У ВАРШАВІ ДОРІКАЄ польським громадянам, що вони масово слухають західніх радіопередач, особливо передачі „Радія Вільної Европи", та ще й так голосно наставляють свої приймачі, що це „дошкулює" сусідам. Водночас названа газета пригадує, що „поширювання фальшивих інформацій", шкідливих для держави, є каральне за польським карним законом. Окупація Чехо - Словаччини збільшила вороже становище загалу поляків супроти Москви та режиму Гомулки.

В ІЗРАЇЛІ АРЕШТОВАНО КОЛО 400 АРАБІВ у зв'язку з недавнім бомбовим атентатом в Тель-Авіві. Більшість звільнено, але понад сотню ще переслухують. Ізраїльські власті оприлюднили прізвища чотирьох безпосередніх виконавців того атентату, молодих абсольвентів середньої школи, у віці 19-20 рр. Виарештовано буцім-то ціле „тверде зерно" — 19 осіб — найбільшої арабської терористичної організації, яка перевела була останні бомбові атентати в Єрусалимі і Тель Авіві.

ЗСА І ЗАХІДНІ ДЕРЖАВИ ОБМІРКОВУЮТЬ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ПРОТИ ЗАГРОЗИ З БОКУ СССР

Вашингтон. — В західніх політичних колах ведеться жвавий обмін думок на тему загрози, що настала внаслідку совєтської інвазії до Чехо-Словаччини. Всупереч газетним твердженням, що Захід був несподівано заскочений совєтською інвазією до ЧСР, ствердженo з Вашингтону, що вже 2 серпня ц.р. Центральна Розвідча Агенція переслала керівним американським чинникам докладне звідомлення про рух совєтських військ, змобілізованих задля переведення інвазії, та що доповнення й уточнення того меморіялу прийшло 14 серпня. Так само американський амбасадор в Москві Лювеллин Томпсон інформував про замір совєтського уряду вмаршувати до Чехо-Словаччини. В західніх колах існує розбіжність думок щодо інтенцій Москви супроти Заходу. Однак всі погоджуються, що три причини спонукали Москву до збройної інтервенції: (1) патологічний страх перед Західньою Німеччиною і її впливами в комуністичних державах, (2) бажання за всяку ціну зберегти бльок Варшавського пакту під диктатом Москви і (3) страх, щоб демократизаційний курс чеської політики не відбився „заразливо" на відносинах в інших сателітських країнах та в самому СССР. Хоча держави НАТО не думають реаґувати на чеські події будь-якими яскравими мілітарними заходами, проте вони таки зареаґували головно в царині психологічній: перестали вірити в миролюбність Совєтів. Закинено пляни, що їх мали ЗСА, Британія, Бельгія і Голляндія щодо зменшення своїх військ в Европі, як теж пляни, що їх мали Данія і Норвегія щодо виступлення з НАТО. Голова демократичної більшости в Сенаті Майк Менсфілд заявив, що ЗСА вважають, що з уваги на події у Чехо-Словаччині самі західні европейські держави повинні посилити свої заходи самооборони, виконавши зобов'язання, що їх прийняли були добровільно супроти НАТО: доповнення своїх частин в НАТО до висоти, до якої вони давно вже мали зробити це.

Дирекція Високошкільної Стипендійної Фундації відбула чергові наради

Торонто. — Минулого четверга, 5-го вересня, тут відбулися чергові наради Дирекції Високошкільної Стипендійної Фундації, що має за завдання за мінімальні вкладки до 18-го року життя молодої людини забезпечити їй максимальну суму стипендії на високошкільні студії. Наради відкрив і ними проводив президент фундації сенатор Павло Юзик і в них, крім нього, взяли участь: віце-президент Йосип Лисогір, скарбник д-р Осип Бойко, заступник скарбника дир. Петро Пуцило, секретар Богдан Жаровський та заст. секр. Богдан Зорич і член Дирекції д-р М. Кушпета. Звітуючи за організаційну активність, Б. Зорич поінформував, що від попередніх нарад Дирекції приєднано 21 нових стипендіянтів фундації, а три дальші подання є в ході полагодження. Одержано багато запитів в справі фундації, що може означати, що членство у фундації вкоротці може поважно збільшитися. Рекомендовано подбати про збільшення реклями. Про стан каси звітував д-р Осип Бойко. Від нових членів вплинуло приблизно 10.000 долярів, при чому деяка кількість вплатила повну належну суму. Від минулого року впливи до фундації збільшилися на 30 відсотків, а адміністраційні фонди вже виказують надвишку. Звіти прийнято до відома після основного їх обговорення. схвалено ряд рекомендацій, зокрема щодо поширення організаційної активности фундації на терені Канади і ЗСА; зокрема схвалено рекомендації тіснішої співпраці із студентськими та молодечими організаціями. Поінформовано, що від 20-го вересня Фундація переносить свою канцелярію на нову адресу: 18 Leland Avenue. Toronto 18, Ont., Canada.

Кузнєцов прибув з Москви до Праги для дальших переговорів

Прага. — Перший заступник совєтського міністра закордонних справ Васілій Кузнєцов прибув в минулу п'ятницю до Праги та негайно перевів наради з президентом Людвіком Свободою та після того з прем'єром Ольдріхом Черніком і першим секретарем чеської компартії Александром Дубчеком. Про вислід цих нарад сказано, що вони відбулися в „товариській і щирій" атмосфері, що в комуністичному словництві рівнозначне з ствердженням труднощів і браку порозуміння. Кузнєцов буцім-то залишиться у Празі довший час. Ціль його приїзду — вирівняти розбіжності, які існують між чеським і совєтським розумінням чесько-совєтської угоди, підписаної 26 серпня ц. р. у Москві. У чеській пресі проголошено 1 точок тієї угоди. У першій точці тієї угоди сказано, що курс чеської політики має бути змінений „відповідно до совєтського типу соціялізму". Між тими керівними постаттями чеської компартії, що їх Москва зажадала відсунути від влади, був також міністер закордонних справ д-р Їрі Гаєк, який в міжчасі вернувся до Праги та формально далі урядує. Угода вимагала уведення пресової цензури в ЧСР та відсунення від впливів „контрреволюціонерів". Тому, що совєтська преса безперервно далі таврує чеських „контрреволюціонерів", коментатори твердять, що Совєти поляґатимуть на відсуненні геть Александра Дубчека, який став неначе символом тієї демократизації чеського режиму, яка в очах Москви і її сателітів власне і є „контрреволюцією". Совєтське військо звільнило вже всі окуповані ним видавничо-редакційні домівки празьких газет, які вперше появились в минулі суботу й неділю. В минулу неділю 8 вересня вперше від 21-го серпня ц. року, себто вмаршу совєтського війська до ЧСР, оркестра чеської поліції відбула традиційний щонедільний полудневий концерт перед Градчанським замком, що є осідком чеського президента. Хоч із центрів чесько-словацьких міст виведено більшість совєтських змоторизованих військ, проте всі вони далі перебувають в Чехо-Словаччині. Що більше, до Праги прибули з'єднання совєтських „матросів", які перейняли охорону амбасад. СССР і 4 його сателітів. Передбачена конференція ЧСР, СССР і 4-ох сателітів у Дрезні в справі відкликання окупаційних військ — не відбудеться, поки Кузнєцов не закінчить своєї місії. Окупаційні війська, мабуть, залишаться в Чехо-Словаччині довгий час.

Єгипет погрожує знищити позиції Ізраїлю над Суезом совєтськими ракетами

Каїро. — Командування єгипетської армії проголосило, що воно переведе „запобігчі оборонні операції" проти ізраїльських позицій на східньому узбережжі Суезького каналу. Коментатори вважають, що єгипетські військовики мають на увазі знищити ті ізраїльські позиції совєтськими ракетами з землі-на землю, на середню віддаль. Та єгипетська погроза прийшла в безпосередньому наслідку нового артилерійського двобою між Ізраїлем і Єгиптом, що відбувся в минулу неділю 8 вересня ц. р., при чому ця стрілянина охопила майже весь 100-милевий простір вздовж Суезького каналу. Єгипет твердить, що його міста Суез та Ізмаїль значно пошкоджені та що згинуло 5 вояків і 6 цивільних осіб і 42 особи були ранені. Ізраїль подає свої втрати в людях на 10 вбитих. Обидві сторони одна одній закидають вину у ніби-то неспровокованому стрілянні. Стрілянина тривала впродовж 4-ох годин у білий день і скінчилася внаслідку енергійного протесту голови Військової місії ОН генерала Одда Булла. Генеральний секретар ОН У Тант, покликавшись на перше звідомлення від названого генерала, повідомив, що ізраїльці обстрілювали єгипетських беріг Суезького каналу також ракетами. На Раді Безпеки Об'єднаних Націй знаходиться вже обопільна ізраїльсько-єгипетська скарга.

У ВІДНІ ПОМЕР АНДРІЙ ЖУК, ВИДАТНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Відень. — У вівторок 3-го вересня ц. р. тут помер на 88-ому році життя відомий український політичний і громадський діяч, кооператор і публіцист Андрій Жук. Народжений 1880 р. на Лубенщині, Андрій Жук вже в 1901 році включився в підпільну діяльність Української Революційної Партії і згодом з 1905 р. Української Соціялістичної Демократично-Робітничої Партії, був співробітником їхніх органів „Гасло" й „Селянин". Переслідуваний царською владою виїхав 1907 р. до Галичини, де з 1909 р. був редактором кооперативних журналів „Економіст" і „Самопоміч", і співробітничав в соціяльно-демократичних й загально демократичних газетах, зокрема у львівському „Ділі" і в київській „Раді". В 1914-18 роках був одним із засновників і членом проводу „Союзу Визволення України", членом Головної (згодом Загальної) Української Ради у Відні і Центральної Управи УСС в 1917-22 роках. В час української державности займав дипломатичні пости при українському посольстві у Відні і був радником Міністерства Закордонних Справ Української Народної Республіки. Повернувшись до Львова 1930 року, був керівником статистичного бюра Ревізійного Союзу Українських Кооператив і співробітником та редактором тодішніх кооперативних видань. Покійний осиротив дружину Анну, сина Юрія з дружиною Гельгою, доньку Ірену Кардош та внуків Михайла й Олену Кардошів. Похорон сл. п. А. Жука був визначений на понеділок 9 вересня на кладовищі Деблінґер у Відні.

Підготовляють великий студентський з'їзд у Вінніпезі

Вінніпеґ. — Кругло 500 українських студентів та представники англомовного Канадійського Студентського Союзу і французькомовного Загального Союзу студентів Квебеку зберуться у Вінніпезі 12 - 14 жовтня, під час свята Дня Подяки, щоб обміркувати питання про місце українських канадійців у Канаді. З'їзд скликає Союз Українських Студентів Канади, СУСК. Прибудуть на з'їзд напевно і представники українських студентів з ЗСА та представники студентів різних етнічних груп у Канаді. Тепер у Канаді є найбільша за ввесь час кількість українських студентів, перед ними великі перспективи і багато важливих проблем. Під час з'їзду студенти познайомляться з усіми проявами українського життя у Вінніпезі. На з'їзд запрошені прем'єр-міністер Канади П. Трудо і міністер Ж. Пельтьє, організатори з'їзду запрошують всіх членів ЦеСУС-у та СУСТА. Учасники й гості з'їзду розпочнуть прибувати до Вінніпеґу вже в п'ятницю. У суботу від 9 до 12 — реєстрація, від 1 до 6 вечора — чотири доповіді й обговорення на тему „Українські канадійці в новій Федерації", а увечорі студентська забава. Наступного дня в неділю після Богослужень — від 10:30 до 11:30 спільний сніданок із запрошеними представниками усіх українських церков для розмови на тему „Зближення українських церков", 12 г. дня офіційне закриття з'їзду, о 2-й по полудні — участь студентів у праці сесії КУК, присвяченій молоді, та доповідь від СУСК, увечорі — концерт. У понеділок бажаючі відбудуть прогульку містом з оглядинами всіх цікавих об'єктів. Найбільша трудність цього з'їзду — фінанси — буде частково розв'язана. Вінніпезькі студенти подбають про нічліг у приватних домах та про харчі. Подорож буде частково оплачена СУСК-ом, залежно від того, скільки буде зібрано грошей під час розпочатої уже збірки фондів на СУСК. У цьому можуть допомогти студенти, виявивши бажання піти між люди, а старші — своїми щирими жертвами.

СЛОВАЧЧИНА ПЕРЕД І ПІД ЧАС ІНВАЗІЇ

ОЧИМА УКРАЇНКИ З АМЕРИКИ

Минулого академічного року на Міннесотському університеті в Міннеаполісі започатковано, під проводом професора історії д-ра Тимотея Смита, важливу ділянку студій про соціяльні, едукаційні та інші зміни серед іміґрантів із Східньої Европи, до яких належать й українці. В дослідах і студіях цієї ділянки бере участь група науковців і студентів, переважно таких, що самі приготовляють свої докторські праці. Студії включають досліди архівних матеріялів, численні інтерв'ю і подібне. Для порівняння згаданих змін між іміґрантами в Америці із змінами в країнах їхнього походження група цих студентів у половині червня виїхала до Східньої Европи та продовжувала свої студії головно в Польщі і Чехословаччині. До цієї групи студентів належить одна українка, Оксана Д., листи якої кидають інтересне світло на обставини в Словаччині перед і під час совєтської інвазії.

ПЕРЕД ВИЇЗДОМ НА СЛОВАЧЧИНУ

Відень, 26-го липня.

Учора пізно вночі ми щасливо добилися нашим „Фольксваґеном" (поляки казали: „цудни вуз") до австрійської столиці. Рано того ж дня я ще була в Закопанім і дуже журилася, як то буде з тими всіми контролями на кордоні. Мої девізи не сходились і я везла масу всіляких паперів, знімок, листів і книжок, включно з чотирма томами „Гуцульщини" Шухевича, вивіз яких строго заборонений, бо то „культурна спадщина". Але даремні були наші турботи. Один з моїх колеґ відчинив свою валізу догори дном і з неї все повилітало, а мій новонабутий польський „язик", поважно перекручений та з поважною домішкою українського й англійського, так одушевили прикордонних контролерів, що вони затикали собі вуха і тільки рукою махнули, щоб ми їхали далі.

Великий напис: „Это конец нашей дружбы!!!" на стіні одного з будинків Пряшева зустрічав комуно-московських наїзників на Чехо-Словаччину (Фото: Оксана Д.)

У Кракові нам був би придався ще бодай один місяць часу. Ягайлонська бібліотека має величезні скарби. Там повно матеріялів, що відносяться до еміґрації, їхніх клопотів і перепетій. Але праця поступала повільно, бо в річниках газет, включно з нашим „Ділом", Франковим „Народом" та іншими, повно цікавого іншого матеріялу.

Перед нашим виїздом Польська Народова святкувала „22 ліпца", себто роковини якогось свого народження чи переродження. На всіх будинках червоні прапори та великі соцреалістичні портрети біґ-шатсів. Але зі святкування вийшов великий пшик через дощову зливу.

У Відні концентруємося на офіційних статистиках про еміґрантів.

НА СЛОВАЧЧИНІ

Кошиці, 13 серпня.

Тиждень тому ми покинули Відень, це чарівне місто, що блистить культурою і добробутом, зокрема після одномісячного побуту в народовій Польщі. Ми запопадливо нишпорили по бібліотеках і архівах, аж нагло злетів на на нас наш професор, що — як звичайно — прискав енерґією та помислами. Разом з ним ми виїхали на Словаччину, побували в Братіславі, але на справедливі студії було мало часу, бо наш професор любується в конференціях з різними науковцями, епис-

(Закінчення на стор. 7-ій)

На „Союзівці" відбувся Другий З'їзд Дрогобичан

Керғонксон. Союзівка (ЛЛ.) — В днях 7 і 8 вересня відбувся тут Другий З'їзд Дрогобичан, в якому взяли участь коло 200 осіб, і який пройшов із повним успіхом та з вдоволенням всіх тих, які прибули на Союзівку та могли радуватися чарівною природою цієї оселі УНСоюзу. З'їзд почався о год. 2-ій по полудні в суботу в залі „Веселки". Його відкрив містоголова Центрального Комітету Дрогобичан п. Степан Спринський, бо голова цього Комітету п. Юрій Гаврилів з важних причин не міг бути на З'їзді. Пан Ст. Спринський попросив о. Ореста Купранця ЧСВВ з Торонта провести молитву. До ділової президії вибрано п. Володимира Черевка (голова) та пп. інж. Адріяна Сольчаника і Миколу Фриза на секретарів. До Почесної Президії попрошено найстаршого учасника З'їзду, ветерана громадської і політичної праці в Дрогобичі п. д-ра Віктора Пацлавського, о. Івана Мяка, о. Ореста Купранця, ЧСВВ, небожа Івана Франка п. Василя Франка та інших заслужених дрогобичан. Після вибору президії вибрано Редакційну і Резолюційну Комісії, які окремо працювали. Голова Центрального Комітету Дрогобичан п. Юрій Гаврилів прислав письмовий звіт, який доповнив його заступник п. Ст. Сприн-

(Закінчення на стор. 8-ій)

Комітети Відділів УНС Торонтонської і Ніяґарської округ відбули зустріч

Торонто. — Користаючи з побуту в Торонті головного предсідника Йосипа Лисогора та головного касира Петра Пуцила, місцевий та ніяґарський Окружні Комітети Відділів Українського Народного Союзу відбули з ними спільну зустріч минулого четверга, 5-го вересня. Зустріч відбулася в приміщеннях Дому УНО. Відкрив її заступник головного предсідника і директор Канадійської Канцелярії УНС Богдан Зорич, а проводив нею головний радний Василь Дідюк. Заступлені були Відділи: 49, 407, 408, 411, 432, 440, 453 і 469 з Торонта та 402 з Етобікок, 415 із Скарборо, 464 з Ошави, 427 з Ст. Кетринс та 458 і 462 з Гемилтону. Доповіді виголосили Й. Лисогір і П. Пуцило, а в дебатах забирали слово: о. Шавель, пані Куца, І. Курман, Й. Бурий, П. Дяків, В. Піньковський, Й. Ковальчук, М. Хома, І. Стахів, д-р Ващук, Є. Мастикаш, М. Мота та інші. Подрібний звіт із цих нарад буде надрукований в найближчому виданні „Трибуни УНС".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Неохочий Конґрес

90-ий Конґрес доживає свого віку. Вернувшися з літніх ферій, сполучених із передконвенційною кампанією обох партій, члени Конґресу мають перед собою ще три-чотири тижні, бож уже 5 листопада відбудуться вибори не тільки майбутнього нового мешканця Білого Дому, але й численних конґресменів та сенаторів. Правда, лідер демократичної більшости в Сенаті, Майк Менсфілд, заповів, що можна буде покликати Конґрес ще після листопадових виборів на наради до половини грудня, аж до різдяних ферій, але тоді працездатність Конґресу була б ще меншою, аніж тепер: якої продуктивности можна, наприклад, вимагати від конґресмена, що програв у виборах і думає вже про свій новий варстат праці — поза Конґресом?

Бурхлива демократична конвенція в Шикаґо вже й тепер притупила законодатну активність демократичної більшости, знеохоченої партійним поділом. По республіканському боці зросли опозиційні настрої у зв'язку з надіями на виборчу перемогу в листопаді ц. р. Ці настрої відбиваються на підході до конкретних, не поладнаних ще законопроєктів. Такі справи, як ще 6 бюджетів окремих Секретаріятів, — продовження програми т. зв. харчових марок, — допомога високому шкільництву та додатковий сільськогосподарський закон — будуть напевно поладнані без особливих труднощів, бо це не престижеві справи і вони не заторкують партійних розбіжностей. Зате великий знак запиту завис над трьома справами, що знайшли широкий розголос.

У першу чергу — нема шансів, щоб Сенат ратифікував договір проти поширення атомової зброї, бо ті шанси загирила совєтська аґресія проти Чехо-Словаччини. Дуже сумнівно, чи Сенат затвердить запропонованого Президентом ліберального юриста Ейба Фортаса на голову Найвищого Суду: до всіх попередніх опозиційних аргументів дійшло ще становище Ричарда Ніксона, який заявився проти того, щоб президент Джансон наприкінці свого урядування переводив такі надзвичайно важливі рішення, а з голосом того діяча рахуються тепер більше, як раніше. Врешті третя справа — загострення закону про продаж і посідання стрільної зброї — зависла в повітрі. Післяконвенційні наради Конґресу завжди були мало продуктивні. І тому й неохочість Конґресу наприкінці його життя — зрозуміла.

Політика краху

На осінь цього року Центральний Комітет Комуністичної Партії Совєтського Союзу призначав нараду комуністичних партій світу, яких є близько 100. Протягом двох років Москва провадила підготовні консультативні зустрічі та „дружні розмови", щоб намовити представників комуністичних партій і їхніх поплентачів масово зібратись на цей „світовий з'їзд". Весною цього року в одній із таких консультативних нарад взяли участь представники близько 50 компартій. Однак, вже тоді до Москви не прибули представники Юґославії, Румунії, Альбанії, самозрозуміло, червоного Китаю, проти якого в основному мав би бути спрямований такий московсько-сателітний світовий з'їзд. Справа в тому, що Мао Тсе-тунґ і далі домагається від СССР загарбаних царською Росією земель на Далекому Сході, далі претендує на світовий комуністичний провід. Москва, вірна царсько - імперській традиції, провадила й провадить боротьбу проти китайських аспірацій. Тому не дивно, що коли війська СССР вдерлися в „братню соціялістичну" Чехо-Словаччину, червоний Китай... виступив проти тієї окупації.

Якщо переглядати московську „Правду", починаючи від дня інвазії на Чехо-Словаччину, то впадає в око факт, що там зникли навіть згадки про пляновану „світову комуністичну нараду". В „Правді" з 29 серпня навіть у передовій статті „Вірність соціялізму" — немає жадної згадки на цю тему. Там, попри трафаретні фрази, пробивається занепокоєне твердження, що „війська СССР та інших союзних країн не ввійшли в Чехо-Словаччину, як окупанти". В статті наголошено, що „увесь совєтський народ підтримує мудру, принципову і гнучку політику ЦК КПСС і Совєтського Союзу", але не згадується, чи ту „мудру політику" підтримують інші комуністичні партії світу.

Насправді ж відомо, що найбільші кількісно в Західній Европі комуністичні партії — Франції та Італії — виступили проти московської інвазії в ЧССР, а до них приєднались компартії понад 20 інших країн. Таким чином, напавши на Чехо-Словаччину, Москва вдарила і сама по собі і по комуністичному русі.

К. Крупський

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НЕПОКОЇТЬ СІРЕНКІВ

Відомий американський щоденник „Кріщен Саєнс Монітор" з 6-го липня ц. р. надрукував листа старшого редактора московської пресової аґенції „Новости" Константина Сіренка п. н. „Український націоналізм", як відповідь на вміщену в тому ж щоденнику статтю П. Вогла. Цей лист написаний так хитро, що варто навести його текст. Отже, Сіренко пише:

„Не зважаючи на заголовок і на злу інтерпретацію деяких історичних фактів, на мою гадку, містер Павло Вогл у своїй статті „Український націоналізм кидає тінь на Росію" робить об'єктивну спробу перевірити історичний аспект творення української нації і державности. Містер Вогл правильно відмічує, що Богдан Хмельницький у XVII стол. віддав свій нарід під охорону царя. Однак, щоб бути точнішим, треба було б сказати, що Хмельницький волів поновну злуку з російським народом, спорідненим мовно, культурно та релігійно, щоб таким способом оминути згубну для українського народу альтернативу бути інтеґрованим у тодішній сильній польській державі, яка відкрито проголосила політику поневолення українців і насильно накидала їм польську культуру, віру і звичаї.

„Безумовно, то був мудрий крок Хмельницького, який відповідав бажанню народу. М. і., трагедія гетьмана Мазепи була в тім, що його не підтримав український нарід. Передбачливість Богдана Хмельницького була потверджена дальшим курсом історії, навіть не зважаючи на шкідливу в е л икопотужну політику російського царизму. Український народ змушений усвідомити, що завдяки братському російському народові він не тільки зберіг себе як нація, але й перший раз у своїй історії вдалося йому в совєтському періоді об'єднати всі українські землі.

„Ось -чому ім'я Богдана Х м е л ь ницького, що поклав початок єдности українського і російського народів, дуже шанує кожний українець, який щиро любить свою країну. Містер Вогл у своїй статті наводить інформації про економічну потугу України, але в той же час додає, що декілька мільярдів, одержуваних щорічно з Української Республики для загального совєтського бюджету, не повертаються Україні.

„Поперше: треба пам'ятати, що економічні осяги Української Республіки базуються на величезних капіталовкладах, роблених Совєтським Союзом після Жовтневої революції, а на ще більших після визволення України від фашистської окупації, коли економіка республіки була цілковито знищена. Подруге: значна частина уділу Української Республіки в бюджеті СССР повертається різними фінансовими каналами у формі капіталовкладів у загальнодержавної ваги підприємства. Потретє: Українська Республіка звільнена від тягару утримування армії та воєнної індустрії, бо ті видатки включені в бюджет СССР, який забезпечує оборону Совєтського Союзу, частиною якого є Україна.

„Щодо успіхів Совєтської України в ділянках економіки, культури та освіти, то містер Вогл пише: „совєти самі витворили чинники, з яких тепер постає український націоналізм". З таким твердженням не можна погодитися. Розвиток економіки, творення умовин для поступу національної культури і сприяння освіті — це генеральна політична лінія комуністичної партії та совєтської держави в національному питанні. Це все улегшує ріст національної самосвідомости народів Совєтського Союзу, однак, це в ніякому разі не є ідентичним з націоналізмом. В той же самий час національна політика Совєтського Союзу всякими способами сприяє єдности і приязні між усіма народами країни.

„Життєздатність та стійкість взаємної братерської приязни совєтських народів часто потверджувались у роках тяжких спроб — у періоді спільної боротьби проти ворогів і в часі мирного будівництва. Тому, якщо нині хтось зустрічає десь серед совєтських людей, зокрема українців, „націоналістичні тенденції", то це скорше відгомін минувшини, як продукт сучасности, і з певністю не майбутности".

Вкінці листа автор - москаль з українським презвищем робить комплімент редакції „Кріщен Саєнс Монітор", пишучи, що цей щоденник належить до небагатьох в Америці, які поважно вивчають життя Совєтського Союзу.

Вище наведена брехлива плутанина російського шовініста обурить кожного українця, однак, обурення користи нам не принесе. Потрібна негайна реакція, яка, на жаль, у нас і досі належно не доцінюється. Тим часом Москва не нехтує жадної нагоди, щоб використати все, що впливає на міжнародну опінію. Сіренки не промовчують навіть правди, коли вона не в їхньому інтересі, а ми часто промовчуємо очевидне оббріхування нас.

У „Кріщен Саєнс Монітор" часто появляються листи африканських, арабських та інших студентів, які спростовують неправильні відомості про їхні країни. Чи серед нас немає культурних читачів, щоб також реаґували на московську пропаґанду хоч тут, на вільній землі Вашинґтона? А така реакція — це боротьба за нашу Батьківщину. Ех, якби то можна було перекинути надмірне число борців з „внутрішнього відтинку" на преважливий зовнішній, то напевно було б кому реаґувати! Саме нарікання на ворожу нам пресу аж ніяк нас не оправдує.

За тиждень після появи листа Сіренка в "Christian

(Закінчення на стор. 7-ій)

ЗАКЛИК

КРАЙОВОГО ЮВІЛЕЙНОГО КОМІТЕТУ 50-РІЧЧЯ ЛИСТОПАДОВОГО ЧИНУ І СТВОРЕННЯ УГА

У листопаді цього року сповниться півсторіччя з того дня, коли з волі Українського Народу на землях Данила і Ярослава Осьмомисла Український Генеральний Військовий Комісаріят з поміччю старшин, підстаршин та стрільців українського роду з австрійських частин і деяких з Леґіону УСС, під проводом сотника УСС Дмитра Вітовського, випередивши Польську Ліквідаційну Комісію, революційним збройним виступом зайняв твердиню української культури, столичний город Львів і тим дав почин для відбудови української державности на тих землях. На львівській ратуші і в усіх містах та містечках Галицької Волости гордо замаяв блакитно-жовтий прапор на знак, що скінчилася майже 600-літня неволя і що спадщина галицько-волинських князів повернулася у володіння свого правного власника, Українського Народу.

Творці і учасники славнопам'ятного Листопадового Чину стали разом з кол. Леґіоном Українських Січових Стрільців зав'язком і ядром української Галицької Армії, яка, ще в стадії формування, з геройським завзяттям і самопосвятою захищала відроджену у вигляді Західньо-Української Народної Республіки Українську Державу проти значно переважаючих числом і узброєнням польських військ. Витиснена спровадженою з Франції армією Галлера зі своєї вужчої Батьківщини, УГА перейшла за Збруч і рам'я-в-рам'я з єдинокровними братами з-над Дніпра продовжувала під єдиним проводом Штабу Головного Отамана визвольну боротьбу проти другого відвічного ворога України, Москви.

УГА — це була здисциплінована реґулярна Армія, національно свідома і беззастережно віддана ідеї визволення Соборної України. Завзяті бої за Львів, „трикутник смерти", Чортківська Офензива, відтак спільно з дійовою Армією УНР тріюмфальне здобуття Києва і далі Одеса й „чотирикутник смерти" — все це створило геройський епос Українського Вояка новітніх часів, який у всіх своїх формаціях, в небувало важких умовах стояв непохитно в аванґарді оборони християнського світу від большевицько - комуністичної навали, що була і є найбільшою загрозою для всього вільнолюбного світу.

Листопадовий Чин і бойові дії УГА проходили під виразним аспектом духового та дійового соборництва, об'єднання всіх українських земель в одну національно-державну цілість. Завершенням цього був Акт Злуки 22-го січня 1919 року. Усі згадані події мали всеукраїнське значення, а тим самим і святкування їх роковин повинно мати всеукраїнський характер.

Для гідного відзначення Золотого Ювілею Листопадового Чину і створення УГА, на терені ЗСА постав з ініціятиви Головної Управи ОбВУА Крайовий Ювілейний Комітет з осідком в Ню Йорку, до якого ввійшли представники жіночих, комбатантських і молодечих організацій. Його головне завдання — подбати і допильнувати, щоб цей подвійний ювілей був скрізь відзначений якнайвеличніше.

Виконуючи це завдання, гаряче закликаємо все Українське Громадянство в ЗСА, а передусім кол. вояків усіх формацій та українську молодь урочисто відзначити в кожному місці скупчення українців ці Великі Роковини Богослужбами, Академіями і Товариськими Зустрічами, згадуючи поляглих та померлих і вшановуючи живучих творців і учасників тих славетних подій, зокрема всіх кол. вояків УГА.

Влаштуванням цих святкувань мають зайнятися місцеві ювілейні Комітети, створення яких доручила Головна Управа ОбВУА обіжником ч. 1 з квітня ц. р. Там, де досі такого Комітету немає, слід його негайно заснувати, залучуючи до співпраці всі місцеві організації, а передусім комбатантські, жіночі та молодечі. Головну увагу слід звернути на те, щоб у цих ювілейних святкуваннях прийняла якнайширшу участь українська молодь.

Святкування на місцях слід влаштувати протягом листопада ц. р. Вони мають відбутися під протекторатом Крайового Комітету, який уділює оцим загальний протекторат усім місцевим Комітетам. Центральні святкування відбудуться в Ню Йорку 2-го і 3-го листопада 1968 р.

В разі потреби Крайовий Ювілейний Комітет подбає про промовців також для святкувань на місцях.

Увесь прибуток з ювілейних святкувань слід передати на Ювілейний Дар Українському Воєнному Інвалідові.

ВСІ МІСЦЕВІ ЮВІЛЕЙНІ КОМІТЕТИ ПРОХАЄМО ПОВІДОМИТИ КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ НЕ ПІЗНІШЕ ЯК 30-ГО ВЕРЕСНЯ Ц. Р. ПРО ОСОБОВИЙ СКЛАД, ЯК ТАКОЖ ПРО ДАТИ І ПРОГРАМИ ЗАПЛЯНОВАНИХ СВЯТКУВАНЬ.

Листи для Крайового Ювілейного Комітету слати на адресу:

Dr. I. Kozak
81 Grand Street
Jersey City, N. J. 07303

ЗА КРАЙОВИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ:

Григорій Цебрій, секретар
Д-р Іван Козак, голова
Д-р Ярослав Гриневич, референт інформації і преси

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редаґує: Д-р Михайло Данилюк

НОВОТВОРИ НА ШКІРІ

Нарости на шкірі — річ, здавалося б, маловажна, але часто постає з неї загрозлива проблема. Зокрема, коли взяти до уваги, що найбільше поширені форми пістряка — шкірні.

Шкіра, немов охоронний плащ нашого організму, тримає всі м'язи, кості, судини, органи наче в мішку. Крім цього вона виконує чимало інших функцій, як потіння, охорона від змін зовнішньої температури, реґулювання температури тіла і т. д. Вона постійно наражена на хемічні, фізичні, термічні та інші подразнення, і нічого дивного, що під впливом цих подразнень на ній постають новотвори.

Один із таких новотворів — це звичайна бородавка. Хто її не бачив? Появляється вона здебільша на руках, ніколи не болить, не спричиняє ніякого клопоту. Та коли у дитини чи юнака такі бородавки виступають у великому числі, тоді вже справа дуже неприємна.

Бородавка — це новотвір, вирощуваний вірусом. Вона може переноситися з людини на людину, хоч деякі особи мають проти неї природний імунітет. У багатьох випадках вона буквально засипає руки. Ще гірше, коли бородавка появляється на підошві ноги, бо тоді людина під час ходіння втискає її в шкіру, і вона сильно дошкуляє. Вирізування чи випалювання бородавок не завжди дає успішні результати: вони знов повертаються. Іноді усувають їх насвітлюванням рентґенівськими променями. Бородавка ніколи не переходить у пістряк.

Інший новотвір — це т. зв. молі, які дуже подібні до бородавок, але мають темніше забарвлення. Молі не заразливі, їх людина має від народження, хоч і появляються вони здебільша в середньому чи й старшому віці. Більшість з них не переходить у пістряк, але коли молі часто подразнювати на обличчі чи шиї бритвою, тертям сорочки і т. д., вони можуть перейти в пістряк. Особливо на обличчі молі щоденно подразнюються вітром, сонцем, тертям рушника, зміною температури тощо. Крім цього людина має нахил шкрябати їх нігтями.

Найкраще молі залишити в спокої, не вдаючись до домашніх способів. Але коли вони дошкуляють, їх легко можна позбутися з поміччю вправної руки хірурга. Коли ж на них з будь - якої причини починають витворюватись ранки, коли вони кривавлять, формують струпик — їх негайно треба дослідити.

Якщо молі і споріднені з ними новотвори набирають темного, часами чорного кольору, то вони дуже небезпечні, бо швидко, навіть без подразнень, переходять у пістряк. Часами вони переходять у т. зв. меланом, — найгіршу форму рака, що вбиває швидко і певно. Тому ніколи не буде зайвим запитати свого лікаря при загальній перевірці про якість наростів - молів, якщо вони є десь на тілі.

Подібними до молів є т. зв. кератози. Це також малі нарости на шкірі, але вони плаські, виглядають як звичайне згрубіння шкіри і мають темносірий або бронзовий колір. Появляються кератози не раніше як на 55-60-му році життя, здебільша на обличчі, шиї, плечах і руках. Ці поверхові, не міцно причеплені до шкіри згрубіння постають внаслідок старіння шкіри, зокрема, коли якась її частина була особливо подразнювана протягом життя. Кератози часто переходять у пістряк, зокрема при подразнюванні або посиленому насвітлюванні сонцем. Більші, грубші й темніші кератози лікарі звичайно радять вирізати або видалити з поміччю електричної голки.

Цілком відмінним новотвором є грибкуватоподібні нарости, які звуть папіломами. Вони звичайно ростуть на шиї, у пахвинах рук і долішній частині живота. Бувають малі, але іноді виростають до розміру горіха й більше. Вони характеристичні тим, що мають ніби вузьку шийку, а згодом розростаються у новотвір, який легко рухається на вузькій базі. Як правило, в пістряк не переходять, хібащо постійно наражені на подразнення аж до витворення ранки.

Взагалі, який би новотвір не був, якщо він має будь-яку ранку, формує струпики, кривавить, швидко побільшується або раптово прибирає щораз темнішого кольору — його треба негайно дослідити.

Тут ми згадали кілька основних новотворів на поверхні шкіри. Але крім них є ще й такі, що ростуть у шкірі або під шкірою. Про ці новотвори іншим разом.

„ЦІКАВА ГРАМАТИКА" — НОВЕ ВИДАННЯ ОПДЛ

Торонто. — Навчати і вивчати українську мову та її граматику не шляхом викладу, а шляхом гри, загадок, вправ - розваг, жартів, скорогозірок і под. — нова метода, яка дає добрі й швидкі успіхи. У нас досі не було навіть спроби такої методи. Цю прогалину заповнює нове видання ОПДЛ, а саме, „Цікава граматика", — мовно-граматичні ігри, загадки і вправи для науки і розваги, для шкіл, дому, молодечих товариств, в опрацюванні покійного педагога й науковця, довголітнього учителя української мови проф. Дмитра Соловея, який два роки тому відійшов від нас у вічність. Для вшанування свого дійсного члена, ОПДЛ видало його останню працю. У книжці 162 „розділи", за частинами мови. Це цікавий матеріял у формі вправ-розваг, ігр, віршів, загадок з відповідними рисунками та з окремою частиною - додатком розв'язок - відповідей. Книжку прикрашує кольорова віньєта мистця М. Михалевича. Ціна книжки 2. доляри.

ЛИСТИ ЗАСУДЖЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЮРИСТІВ

(7)

В судовому засіданні Кандиба визнав, що був націоналістично настроєний, членом УРСС став тому, що зійшовся з думкою засудженого Лук'яненка і погодився з програмою. Визнав Кандиба і те, що говорив Боровницькому про необхідність на його думку відокремлення Української РСР від Союзу РСР і створення „Самостійної України".

Цю ж ворожу ідею Кандиба підтримував при обговоренні програми УРСС на зборищі, яке відбулося у нього на квартирі.

Такі дії Кандиби, як і дії засуджених Лук'яненка, Віруна, Луцьківа, Лібовича Львівський обласний суд за ст. ст. 56, ч. 1, 64 КК УРСР кваліфікував вірно.

При обранні міри покарання засудженим Кандибі, Віруна, Луцьківу, Лібовичу суд виходив з небезпечності вчинених ними дій, ступінь вини кожного з них та особи засудженого.

Судова колегія вважає, що засуджені Кандиба, Вірун, Луцьків, Лібович на шлях вчинення державного злочину стали свідомо і проводили небезпечну ворожу діяльність. Виходячи з таких обставин, Судова колегія не вбачає підстав для пом'якшення обраного покарання цим засудженим" (стор. 6 ухвали).

І далі

„УХВАЛИЛА

... Касаційні скарги засуджених Кандиби І. О., Віруна С. М., Луцьківа В. С., Лібовича О. С. і його адвоката залишити без задоволення, а вирок Львівського обласного суду від 20 травня 1961 року відносно них і в решті відносно Лук'яненка, Кіпиша та Боровницького без змін.

Голова суду: підписи.
Згідно: член Верховного суду УРСР підпис:
(Загороднюк)
12 екз. 1/VIII - 61 р. В. К."

Як видно з цього, то і у самому Верховному суді ці ж Леднікови та Євдокімови, Загороднюки і Погорлові майже абсолютно нічим не відрізняються у підході до нашої справи від таких людців, як Старіков, Сергадеєв, Денісов, Рудик, Нетименко і др. Вони не тільки проштампували зфальсифіковану нашу діяльність слідчими органами та судом Львова та ще й самі вдались до фальсифікації у своїй ухвалі. Як Кандиба міг втягнути в організацію Боровницького, коли вони у цій же ухвалі визнали, що Боровницький не належав до організації; а щодо Козика, то він взагалі не має жодного відношення до нашої справи і не проходив навіть свідком, не говорячи про участь в організації. Був націоналістично н а с троєний, але тільки проти великодержавних російських шовіністів — тих чиновників, у яких повнота влади знаходиться в їх руках і поводять себе на Україні, як повні господарі, як окупанти і чинять усе те, що вигідно їм, а що йде на шкоду української нації і її державності.

Не відповідає дійсності і те, що ми ніби підбирали в організацію бувших членів ОУН, такого не було, і це є видумка. Але це не значить, що вони погані люди, навпаки — вони дійсні патріоти України; про це ми переконались, знаходячись з ними в одному концтаборі. А в чому ж таки полягає наша діяльність, як зрада Батьківщини? Невже думка про необхідність виходу України з СССР? А для кого й для чого тоді ст. ст. 14 і 17 Конституції? Верховний суд не тільки проштампував вирок облсуду, а й надав йому т. зв. законної, а по суті незаконної сили!

Подібних справ до нашої було багато. Так, наприклад, С т а ніславська (Ів.-Франківська) справа. У грудні 1958 року було арештовано ряд молодих робітників і студентів, які створили організацію під назвою „Об'єднана партія визволення України" (ОПВУ), мета якої була національне визволення і створення самостійної незалежної України. Зокрема, арештовані із цієї організації і засуджені Station-славським (нині Івано--Франківським) о б л с у дом при закритих дверях 4-10 березня 1959 року такі особи:

1) Гарматюк Богдан, 1939 р. народж., із сер. спец. освітою — технік будівельник, 2) Ткачук Ярема Степанович, 1933 року народж., із сер. освітою — токар, 3) Тимків Богдан Іванович, 1935 р. народж., студент другого курсу Львів. лісотехн. інституту, 4) Площак Мирон, 1932 р. народж., робітник, 5) Струтинський Іван Вас., 1937 р., народж., з середньою освітою, дириґент при заводському хорі худ. самод. — відносно цих осіб прокурор вимагав засудити до смертної кари, але судом засуджений кожен до 10 років позб. волі, 6) Юрчик Микола, 1933 р. народж., робітник і 7) Коневич Іван, 1930 р., робітник — обидва засуджені на 7 років позб. волі — усі засуджені по ст. ст. 54 (1-а), 54 (11) КК УРСР (старого) — як зрадники Батьківщини, що відповідає новому кодексу ст. 56 ч. 1 КК УРСР; а також 8) засуджений по цій справі Площак Василь на 2 роки позб. волі за недонесення орг. КДБ на свого рідного брата Мирона про його участь в згаданій організації. На сьогодні троє останніх уже звільнені по закінч. терміну кари, а перші п'ятеро ще відбувають ув'язнення тут же, у Мордовських концтаборах.

16-23 грудня 1961 року відбулося аналогічне судилище у Львові над двадцятьма особами за створення організації „Український національний Комітет" (УНК), метою якого було також домагання про вихід Української РСР із складу Союзу РСР. Це в основному були робітники львівських заводів, а саме:

1) Коваль Іван Теодорович, 2) Грицина Богдан — обидва засуджені до смертної кари і їх розстріляно, обидва ще цілком молоді хлопці, робітники, 3) Гнот Володимир, слюсар політехнічного інституту і Гурнвій Роман, 1939 р. народж., працював на з-ді п/я 47 — обидва були засуджені до смертної кари, але вирок замінено до 15 років позб. волі кожному, 5) брати Зелимаш Григ. і Олексій — колгоспники, засуд до 15 і 12 років, 6) Мелих — філолог, закінчив Львівський держ-університет — засуджений до 15 років, 8) Кіндрат Василь — молодий хлопець, засудж. до 13 років, після чого збожеволів, 9) Кирило — зас. до 12 років, 10) Машталер Микола — до 10 років, 11) Сорока Степан — до 15 років, 12) Покора — до 12 р., 13) Іовчик — 15 р., 14) Каспришин — до 5 р. (уже звільнився), 15 Минько — 10 років, 16) Тегивець — до 12 років, 17) Мельничук Микола — до 10 років, 18) Хом'якевич — до 12 років, і ще двох — всього 20 (двадцять) чол.

До усіх них, як під час попереднього слідства, так і під час судового розгляду був повністю такий же підхід, як і до нас, бо з нами мали справу ці ж самі людці, що й з ними, а вирок Львів. суду щодо них (за винятком Гнота і Гурного) повністю проштамповано і узаконено, а точніше, — незаконний вирок узаконено. Цілком подібне явище і щодо групи по Станіславській справі.

Подібних, але менших справ багато, а одиноких по справі сотні із різних областей України.

(Далі буде)

РІДНА ШКОЛА

РІК VII Вересень, 1968 Ч. 1 (11)

ПЕРЕД ПОЧАТКОМ ШКІЛЬНОГО РОКУ

Як би ви вчились так, як треба,
То й мудрість би була своя!
(Тарас Шевченко)

Українські Батьки!

Вакації добігають до кінця і небаром відкриються знова шкільні брами для дітей і молоді; розпічнеться дальша праця над поширенням їх освіти, для будови їх майбутности ,над розвитком їх особовости.

Щоб жити та працювати в сучасних часах, треба мати не тільки відповідне знання, але й устійнений світогляд, вироблену волю, а перш за все, незломний характер. Все це можна здобути в школі.

Незалежно від тих загальних заложень, ми українці маємо ще свої власні справи та цілі. Наш нарід живе уже 50 літ у важких кайданах; він терпить, але не здається. Він бореться і потребує допомоги. Цю допомогу можемо і мусимо дати ми, що нам Господь дозволив вирватися з катівських рук. Але ця наша допомога не надто сильна, а наші сили слабнуть, наша стійкість маліє, ми розгублюємося.

Живемо серед чужонаціонального оточення з усіми його привабливими впливами, які сильно діють на менше стійких та менше вироблених одиниць, а тим більше на недосвідчену молодь, і які щорічно забирають нам тисячі нашої молоді.

Деякі людці вмовляють, що таке „мусить бути", що „воно неминуче" ... Але досвід показує, що це брехня, що це видумка для власної прикраси і прикриття свого лінивства та байдужости і своєї безхарактерности.

Про всі ці справи час подумати саме тепер, коли розпочинається новий шкільний рік. Ми переконані, що молодь, яка пізнає свій край, своїх предків, своє минуле і сучасне, яка полюбить своє рідне, а яка зможе виплекати в собі оцей неоцінений характер, який стільки разів підчеркував наш найвищий авторитет — Кардинал Йосиф Сліпий, не візьме під ноги власного імени, не відречеться своїх батьків, ані свого походження.

Щоб допомогти нашим дітям та нашій молоді здобути цей духовий скарб ,оцю любов та пошану до свого імени, свого походження, щоб допомогти їм пізнати краще рідну мову, рідну культуру, рідну минувшину, щоб показати їм їх дідів та їх діла, влаштовується по всіх більших скупченнях нашої спільноти школи українознавства, рідні школи.

Американський і Канадійський уряди дуже цінять людей, що добре знають інші мови, бо таких людей їм потрібно.

Тому кличемо до всіх вас, українські батьки: подбайте, щоб ваші діти користали з цих шкіл. Вони дають їм щось, чого чужі мовою і духом школи дати їм не можуть.

Правда, це получене з певною жертвою з вашої сторони та сторони ваших дітей, бо треба ходити до школи тоді, коли інші діти відпочивають; але воно тим краще, бо ваші діти будуть менше наражені на вплив великоміської вулиці.

Приготуйте своїх дітей так, щоб вони не уважали рідної школи своїм ворогом чи тягарем, але розуміли їх, як велике добродійство. Подбайте, щоб ваші діти мали на час потрібну їм книжку, та щоб своєчасно опрацювали свої лекції. Цікавтеся всім тим, про що вчать в рідній школі та допоможіть вашим дітям, щоб вони все правильно зрозуміли, а будете певні, що ваші діти не відречуться ані вас, ані вашого імени.

НАШІ ЧИТАНКИ

У навчанні української мови в школах важливу ролю відограють добре уложені читанки. Впродовж своєї дотеперішньої педагогічної праці Шкільна Рада УККА видала низку виховних і методично-дидактичних підручників для читання в українських школах, в тисячах примірників. Вони давали завжди учням і вчителям відповідний патріотичний і цікавий матеріял з життя, історії, літератури, природи, географії, культури, фолкльору України, достосований до віку, знання учня на трьох ступенях, нижчому, середньому, вищому. Вони виховували українців в чужині та навчали їх любити Україну, та цінити все, що добре, гарне, гідне наслідування. З кожної школи українознавства виходили щороку десятки випускників з дипломами, що уповажнювали їх займатися таким самим вихованням нових кадрів суспільства, або продовжати досліди українознавства в університетах, зокрема університетах і педагогічних інститутах. Усі читанки це добрі посімники для пізнання й засвоювання науки про Україну в сучасному й минулому, з мистецькими ілюстраціями та іншими графічними засобами, друкарськими побільшеними черенками, модернізацією тематики і змісту.

Коли ж українська мова збагатилась новими термінами, трудними до оволодіння словами і зворотами, коли ж виросло нове покоління української дітвори й молоді, Шкільна Рада почала вводити до своїх підручників і читанок цю модернізацію словництва й фразеології та використовувати для цього нові засоби: лектури зі зворотами творів та опрацьовуючи книжку для вивчання основ доброго мовлення і вживання нових слів. Цьому сприяють і домашні завдання, поміщені у кожній читанці. І так: Читанка для 5-го року навчання має 415 питань і завдань для шкільної й домашньої праці учнів після відповідного приготування в школі на основі виховних завдань читанки. Крім того, є тут 40 більших довідок виховного характеру.

Читанка для 6-го року навчання має 282 вправи-питання та 27 довідок. В малій граматиці укр. мови є понад 100 завдань до виконання вдома після відповідного прочитання граматичного розділу та приготування учнів.

У 1962 р. Шкільна Рада видала: початковий підручник для пізнання правописних і мовних явищ, ч. І. п. н. „Вивчаймо українську мову" та правописні й граматичні вправи для четвертого й п'ятого років навчання укр. мови. В І ч. є 110 вправ з численними завданнями, в 2 ч. є 326 вправ. У 1967 р. приготовано до друку 3 ч., що має мету допомогти учням оволодіти поправним вживанням в письмі й мові словникових і стилістичних явищ. Того ж року Р. Ш. видала Новий Буквар і першу читанку для початкового навчання. Рівночасно в 1962 р. Шкільна Рада видала правописні листки для переписування в школі та вдома, ч. І. з 17 лінійованими сторінками для засвоєння правильної форми слів. Шкільна Рада видала третю й четверту читанки з багатим методично-дидактичним матеріялом, а саме: в 3. читанці від 119 стор. до 142: Вправи в писанні й уживанні слів. Переписуйте слова. Словникові вправи (за абеткою) з 9-ма завданнями. Методичні вказівки до навчання укр. мови. Вправи з мови за десятьма правилами та списком 300 слів. В четвертій читанці поміщено на сторінках 127-150: Вправи в уживанні й писанні слів. Словникові вправи. Завдання додому (60). Методичні вказівки до навчання укр. мови в 4 кл. (II вказівок для вчителя). Поміщений тут словник має понад 500 слів. Крім того в читанці є 265 запитань з частиною відповідей та 80 завдань і численні пояснення та листи. Дбайливо пророблені й вивчені вправи як у писанні так і мовленні збагачує слівництво учнів та сприяє основам доброго мовлення.

Д-р К. Кисілевський

ІСТОРІЯ І МИ

Історія — це наука про минуле. Існує загальне переконання, що „історія — це найкраща учителька", бо вона дає досвід так окремим людям і державним проводам.

Свою історію мають не тільки окремі краї, держави і народи, але мають її окремі міста та села, окремі родини та особи, а то й речі. Історію мають також окремі ділянки людського знання. Існує чейже біблійна історія, історія Церкви, історія культури ,історія літератури, історія виховання, історія спорту, а навіть історія поштового значка.

Навчання історії свого краю, свого народу розпочинається в школі доволі вчасно. Вже в першій клясі початкової школи згадують часом про заслужених людей, про державні чи національні свята та обходи, розвішують образи, що ілюструють деякі історичні події, чи особи. В читанках дещо вищих кляс зустрічаємо оповідання з історичною тематикою, що в дуже приступний спосіб запізнають дітей з історичними подіями свого краю та його визначнішими людьми. Зустрічаємо там також ілюстрації з подібною тематикою. Систематичне навчання історії розпочинають в вищих клясах початкових шкіл та продовжують у середніх та високих школах.

В сьогоднішніх часах годі собі уявити людину без знання рідної історії, коли всі дорослі люди демократичних країн мають вплив на свій уряд, стаючи до виборів. Без знання свого минулого, годі рішати про майбутність свого народу, без шкоди для нього.

Як же багато наших людей не знають докладно історії нашого народу. Кожний окупант чужої країни докладає усіх сил, щоби закрити та пофальшувати історію народу, що його хоче використати для своїх цілей. Він безжалісно нищить пам'ятки минулого окупованої країни та культурні цінності даного народу. Так робила і робить Москва на наших землях, так роблять теж і поляки.

І саме тому нашим обов'язком є докладно пізнати нашу минувшину та доложити всіх старань, щоби і наші діти її докладно пізнали.

Тому, крім посилання своїх дітей до шкіл українознавства, вимагаймо і в парохіяльних школах навчання цього предмету, якщо його там не має. Стараймося, щоби наші діти прочитали якнайбільше книжок з історичною тематикою, бо в той спосіб вони краще пізнають країну своїх батьків.

Стараймося теж прикрасити наші мешкання історичними образами чи також скульптурою. Допоможім нашим дітям краще зрозуміти наше минуле, пояснюючи їм деякі менше зрозумілі моменти, ситуації та події, яких вони, не бачивши рідної землі, не все можуть собі як слід уявити.

Дуже важливим у вихованні дітей є пізнання історії свого власного роду. Тому варто зберігати різні пам'ятки по предках нашої родини та старатись, щоб наші діти могли з них скористати.

РОДИННА ТРАДИЦІЯ

Родинна традиція може причинитися до виховання молодого покоління куди краще, як деякі інші засоби. Тому дуже добре буває, коли родини зберігають різні пам'ятки по своїх предках. Можуть це бути військові, духовні та інші відзнаки, відзначення, їх портрети та фотографії або й цілі родинні альбоми ,а далі літературні, мистецькі чи журналістичні твори, згадки в книжках, чи газетах про їх працю та заслуги та всякі інші пам'ятки.

Такі і подібні пам'ятки можуть бути в кожному українському домі. Вони діють на молодь безпосередньо та викликують в неї шляхетну гордість та бажання ступати слідами своїх предків.

Треба тільки розуміти діяння родинної традиції та вміти в своєму часі її використовувати. В з'язку з тим діти пізнають „хто они, яких батьків" та стараються продовжувати добру родинну опінію, зберігати її добре ім'я та дорожити своїм прізвищем, якого в ніякому разі не захочуть зміняти, чи деформувати.

Дитина ,вихована у відповідний спосіб при співдіянні родинної традиції, одержить тим самим багато з цього, що називаємо національним вихованням.

ПАТРІОТИЗМ ТА ВИХОВАННЯ

Один з філософів минулого століття сказав: „Знесилитись може і велика нація, але загинути тільки нікчемна", бо ж не було ще ніколи і ніде у світі, щоб з якоїсь причини відразу загинули всі члени якогось народу. Одначе знаємо чимало прикладів з минулих літ загину різних народів, що в свойому часі відігравали поважну ролю в світі або були пострахом для інших. Згадати б давних скитів, алянів, ґотів ,гунів, аварів, хозар, половців, печенігів, льонґобарді та всіх інших, що пропали і розплились в морі інших народів.

Подібне грозить і нам, якщо не зуміємо влити в душі наших дітей національної свідомости, стійкости в своїх переконаннях, відпорности проти впливів чужого нам оточення та розуміння нашого положення і небезпеки, що нам загрожує.

Любов до свого народу, бажання працювати для нього, посвячування для нього своїх трудів та пожертв, присвічування добрим прикладом свому окруженню — все це складається на патріотизм. Але цей патріотизм повинен бути на ділі, а не на словах, як це не рідко буває.

Патріотизм повинна виссати дитина з грудей своєї матері. Тільки приклад батьків, домашня атмосфера та родинні традиції можуть викресати в душі дитини сильний патріотизм. Його важко дістати з шкільного підручника та з викладу вчителя в чужій школі. Патріотизмом треба жити, патріотизм треба креслити своїми вчинками ,а ніколи словами.

В. Мацьків

МАТИ — НАЙКРАЩА УЧИТЕЛЬКА

Розсіяння української громади по великих просторах Америки є одною з тих причин, що діти, віддалені від більших осередків зі школами українознавства в гурті своїх ровесників. Тоді увесь тягар навчання паде на батьків, в першій мірі на матір. Вона ж бо найкраща учителька від найраніших пір життя дитини. Не один з визначних наших діячів гордо заявляє, скільки завдячує своїй матері у пізнанні й вивченні вартостей рідної культури. Своїм підсвідомим материнським відчуттям вчили так, як знали і вміли. І сьогодні є ще багато матерей, які багато вільного часу присвячують своїм дітям, щоб прищіпити їм любов до рідного, навчити мови, виявити наше світле минуле. Щоб влегшити їм їхню важку працю — хочемо звернути їм увагу на деякі речі, пов'язані з навчанням.

Перші кроки

У малої дитини є велика жадоба все пізнати. Вому й усе питається вона про всі справи, про все що бачить, що спостерігає. Мати — чи батько — повинні пам'ятати про те, що обсяг відомостей і досвіду дітей є невеличкий і тому діти не можуть спостерігати даний предмет чи ситуацію так, як дозріла людина, хоч їх змислові органи однаково добре розвинені. Нові відомості чи набутий досвід інтерпретують діти в пов'язанні з раніш набутими відомостями. Спостерігаючи якийсь предмет, діти спостерігають спершу речі так, що звертають увагу тільки на їх зовнішні прикмети; вміють інтерпретувати тільки те, що їм показується в момент обсервації; діти не запримічують подробиць, що їх не добачується з першого погляду. Мала дитина пояснюючи образ описує спершу статичні не рухливі форми на образі, а щойно опісля звертає увагу на акції. Щойно більш дозрілі діти пояснюють образи при допомозі зворотів, які висловлюють думки й почуття; в періоді дозрівання вміє дитина інтерпретувати образи за допомогою абстрактних термінів; до того часу при описі образу звертає увагу й описує конкретні форми й поверховні прикмети. Те все треба брати до уваги під час навчання. Треба все пам'ятати, що кожна нова чи інтересна річ викликує в дитини зацікавлення, яким треба постійно кермувати і постійно спрямовувати увагу дитини на бажану річ, форму чи подробицю; без такого кермування чи спрямовування уваги — дитина не запримітила б багато речей. Чим більше заохочується дитину обсервувати подробиці предметів, тим більшого набирають вони значення.

Добираючи відповідні забавки, влекшуємо дитині розвиток спостерігання кольорів та простору, так само як вміло добираючи книжки з малюнками розвиваємо здібність спостерігати красу. В розвитку цих сприймань нових спостережень важливу ролю відограють постійні вправи в сприйманні цих же спостережень: якщо ж під час таких вправ дитина точно додержується визначеного розкладу занять, тоді привикає до кращої оцінки часу.

Формування понять

На розвиток понять великий вплив мають нагоди дитини до вивчення; недостача нагод для заучування впливає від'ємно як на кількість так і на якість витворюваних дитиною понять. Кореляція між розвитком понять і досвідом є більша як між інтеліґенцією і розвитком понять.

Раннє формування спирається на конкретних досвідах самої дитини. Згодом багато понять дитини спирається на посередніх переживаннях, що їх дає лектура, і т. п. Поняття розвиваються від простих до більш зложених; в дошкільному віці не можна вимагати від двоі-піврічної дитини вищої гієрархії понять, як напр. зрозуміння, що „чоловіки" й „жінки" це „люди". Около половини 4-го року входять діти в період другої гієрархії й можуть вже розуміти такі напр., поняття: „морква" це „ярина", яблука" це „овочі", а одне й друге (морква й яблука) це „пожива". Чим дитина старша тим краще розуміє поняття вищої гієрархії.

У розвитковій схемі понять поступ іде в напрямі від загальних понять до подрібних. Мала дитина реаґує радше на цілу ситуацію як на її одну частину. Найперше запримічує предмет як цілість, а щойно опісля його подробиці. У висліді, на предмети ,або ситуації, що мають спільні елементи, дитина реаґує так, наче б творили те саме, витворює собі загальні поняття, значення яких є невиразне й несформуловане. Разом з досвідом дитина відрізняє елементи предметів і згруповує разом ті, що мають спільні ціхи. В цій ранній клясифікації дитина розуміє значення предмету, звертаючи увагу на його функцію та струтуру.

Хиби — помилки

Часто поняття дитини є хибні. Дитина часто зле інтерпретує те, що чує, або те що обсервує. Може вона добре щось бачити, чути, нюхати або відчувати, але асоціяція цього з невластивим значенням є причиною хиби в обсервації. Якщо з місця не справиться тих хиб — вони сильно закріпляюються й у висліді того витворюються фальшиві поняття. Понятеві хиби, витворені у ранньому дитинстві, це дуже важлива справа; дуже часто викривається їх щойно тоді, коли вони сильно закріпилися й їх важко вже викорінити. Тому на правильне розуміння понять і правильне їх витворення треба все звертати увагу й з місця справляти неясності. Якщо дитина фальшиво зрозуміє слово, аби будь-яке речення в підручнику — тоді має вона поважні труднощі в своїй праці. Якщо поняття дитини є обмежені або хибні, не може вона зрозуміти того, що Ви їй виясните, ані поняти сенсу тих виянень. Якщо ж дитина має хибні поняття певних слів, то читаючи зле інтерпретує прочитане (при обсервації зле інтерпретує бачене).

Причиною хибних понять можуть бути фальшиві відомості, що їх дитина десь почула чи прочитала. Тахож і хибне розумування дитини може бути причиною фальшивих понять (якщо два предмети чи два слова є подібні до себе під одним або кількома оглядами, дитина витягає з цього висновок, що вони подібні до себе під кожним оглядом, напр.,: ліс — лис). Жива уява, що появляється в виді з'яв може довести до висновків, що їх ніяк і нічим реальним не можна иправдати. Дитина лучить уявні поняття з дійсними, пережитими; нераз джерело „невинної брехні" дитини криється в таких фальшивих поняттях.

дреж

Українська школа в Юґославії

Про українське шкільництво в Хорватії дбає тамошній Союз Українців. Вони докладають усіх старань щоб поставити школи на якнайвищий ріввень. Правда, умовини, серед яких працює українське шкільництво не є надто сприяючі, проте жертвенна праця нашого пропідженого учительства дає відповідні овочі.

В Хорватії існують школи у двох селах: Петровцях і Міклушевцях, коло міста Вуковар. В цьому шкільному році відкривається школа й у Вуковарі. У згаданих школах навчається понад 500 дітей.

У Боснії існують школи у селах Лишня і Хорвачани. Роблять заходи, щоб поширити навчання і в містечку Принявор, де діти мають лиш додаткові години навчання української мови.

У Воєводині, де більше наших поселень і вони більш скупчені, панують ще „старі" звичаї; багато поселенців ще зве себе „русинами" і говорить засміченим діялектом. Також і підручники писані діялектом, що не сприяє правильному навчанню української літературної мови. Школи в Р. Керестурі. Куцура чи в Джуджево охоплюють ок. 1350 дітей. Крім цього працює школа у місті Вербас.

Зогляду на специфічні умовини праці — провід українського шкільництва робить старання видати відповідні підручники в українській літературній мові, придатні для всіх шкіл. Школами інтересується державна „Рада для удосконалення шкільництва національних меншин".

В найближчих часах мається організувати Український Музей та Архів. Треба надіятися, що ці інституції оживлять працю наших земляків в Юґославії.

ЧАС І ДИТИНА

Дитина не все є спосібна оцінити все з такою великою точністю, як могла б це зробити при більшій кількості свого досвіду. Тому й всі, що працюють з малими дітьми, повинні постійно здавати собі справу з того, що деякі поняття розвиваються в дитини дуже поволі і повне їх розуміння добуває дитина дуже важким шляхом. До таких понять належить наприклад, поняття часу. Навіть у старших віком осіб перцепція часу не є надто точна, а в дитини тим більше. Дитина може напр., пізнавати числа на годиннику, може визначити час якоїсь події дня, бо вони є для неї специфічні; зате важко дитині зрозуміти річ, віддалену від щоденного досвіду і вміщену в історичному часі.

Дитині важко зрозуміти минулий чи майбутній час. Короткий період часу дитина може краще зрозуміти, як довгий період часу і важче їй зрозуміти слово „завтра" як слово „вчора". Значення слова „місяць" дитина не розуміє доти, поки не має поправного поняття числа 30 або 31 і їх пов'язання з поняттям 7 днів. Особливо трудно дітям розуміти історичні дати, слово „ґенерація" і хронологічний порядок. На те особливо треба звертати увагу при навчанні історії; і хоч 9-річна дитина може зрозуміти якийсь довгий проміж часу, проте не є вона здібна засоціювати з ним специфічних подій.

Здібність мислення про минувшину, як про щось різне від теперішности, проходить через дві стадії; в першій стадії минувшість різниться від теперішности напр. тим, що люди носили раніше шкіри або почитали багато богів; в другій стадії дитина відрізняє вже історичні періоди та витворює собі образ сукцесивних епох. При навчанні історії треба все вважати на те, щоб опис історичних подій не був абстракційний, був якнайближче пов'язний з досвідом дитини, а добір слів і термінів був все зрозумілий; без цього поняття історичного часу буде неясне й помішане.

Також постепенно розвиваються у дітей здібності причиниво — савлідкових пов'язань. Ця здібність залежить від досвіду дитини і від того чи має вона можливість її вивчати. До сьомого-восьмого року життя поняття причиновости в дітей є неточне й неповне; з часом 8-9 річна дитина може сама, незалежно від шкільної науки, зрозуміти причиново-наслідкові пов'язання. Мало маємо доказів на те, що діти розуміють як слід причину й наслідок; тому на ці явища треба все звертати особливу увагу і при праці над причиново-наслідковими явищами все провірювати ступінь зрозуміння у дітей.

же

УКРАЇНСЬКЕ ДОШКІЛЛЯ

Перший український дитячий садочок був правдоподібно той, що його провадилиукраїнки, членки російської організації „Товариство допомоги вищій жіночій освіті" (Общество помощи высшему женскому образованию), та в одночас членки української організації „Стара Громада" в Харкові 1860 р. (ЕУ. 1949, т. III., ст. 1153).

Н. Кобринська і „Охоронка"

Першою, що піднесла цю справу перед українським громадянством, як вислідну сучасних економічних вимог і як передумову національного виховання, була Наталія Кобринська основниця Українського Жіночого Руху. Творення дошкільного виховання було в програмі праці першої української жіночої організації „Товариства Руських Женщин" в 1884 р. На Жіночому Вічу в Стриї, що відбулося 1891 р., була обговорювана справа дитячих садків, а в альманасі „Жіноча Доля" 1893 р. був видрукований, точно опрацьований Статут Товариства „Охоронка", що його Кобринська помістила з такою заміткою: „Подаємо зразок статутів Товариства „Охоронка", в надії, що наш загал зрозуміє пекучу потребу таких товариств в нашім краю і приступить до їх зав'язання. Розуміється само собою, що подані точки статута можуть бути змінені віповідно до місцевих умовин. Н. К." (Ірена Книш „Смолоскип у темряві". Н. Кобринська і жіночий рух". Вінніпеґ 1957, стор. 207).

Одначе Кобринська в цій ділянці, як впрочім і в інших, не знаходила ані зрозуміння, ні піддержки. Як і інші ідеї Кобринської вони здійснилися щойно з часом. В 1899 р. повстала у Львові жін. організація „Українська Захоронка" для опіки над дитячими садками, оселями і півоселями. Щойно в 30-их роках нашого сторіччя українські дитячі садки ведені Відділами Союзу Українок масово покрили простори Зах. України. Були це здебільша лиш вакаційні садки, що тривали 2-3 місяці в літі, в часі жнив та інших пільних робіт, і виручали жінку-селянку від опіки над дітьми в часі літніх робіт у полі. Та їхнє виховне значення було величезне. Кожен такий сезон садка кінчився дитячим пописом з мистецькою дитячою програмою і ввесь рік лунали по селах пісні, марші, казки і вправи, що їх діти вивчили в садку.

На Буковині, під румунською окупацією дві українські жіночі організації, „Жіноча Громада" та „Товариство Православних Русинок" вело, побіч інших установ, дитячий садок у Чернівцях.

Під час другої світової війни за німецької окупації ворог, бажаючи вигнати до праці все населення, включно з матерями малих дітей, давав можливіснть і деяку піддержку для існування дитячих садків, які вів УЦК. Про те читаємо в УЕ Українознавства (ЕУ т. Перший, III, Мюнхен-Ню Йорк, 1949 стор. 951): „УЦК вишколював інструкторок (3 курси, 100 учасниць) і провідниць дитячих садків (за ввесь час 160 курсів, 4.500 учасниць) і витратив понад 1.000.000 золотих (не рахуючи харчів) на утримання дитячих садків. Влітку 1943 р. було 2.696 сезонових дитячих садків (за Польщі — 770) з 114.091 дітьми і 241 постійних з 13.875 дітьми (в 1937 р. 16 з 500 дітьми), тобто 70% українських населених пунктів мало садки, що охопили 60% їх дітей".

Зміна німецького окупаційного режиму в україні на совітський перенесла українські дитячі садки в схему комуністичного режиму.

ДИТЯЧІ САДКИ В ПОНЕВОЛЕНІЙ УКРАЇНІ

Виховання в комуністичній системі Совітського Союзу, що йому підлягає і Україна, починається з дня народження. Життя — з колиски д смерти втиснуте в штучні рмці — поділяється на періоди, в яких людина поступово підготовляється до вступу в члени партії („Жовтенята").

Коли немовляті є чотири і пів місяця, мати обов'язана є віддавати його до публичного заведення, ясел, а сама йти на працю. Устаткування і умовини побуту дітей у яслах є різні. Коли це колгоспні, тоді вони не мають найпримітивніших річей і діти здані на призволяще, брудні, голодні, недоглянені. Зате т. зв. „показові ясла" мають гарні приміщення з потрібним устаткуванням, достатнім харчуванням, догляд вишколеного виховного та медичного персналу. Показові ясла є для деяких міських дітей.

У 3-му році життя дитину „відводиться", цебто вона переходить з ясел до дитячого садка.

За даними совітської енциклопедії з 1936 р. совітський дитячий садок це „стаціонарний" тип дошкільного закладу для дітей від 3-6 р. життя з кількома групами, залежними від віку дітей. Перебування дітей в дитячому садку може бути продовжене до 8 і 10 годин денно в залежності від характеру садочка. Практикуються також однокомплетні дитячі садки, для дітей різного віку, дитячі денні і вечірні світлички при клю-

(Закінчення на стор. 4-ій)

УКРАЇНСЬКЕ ДОШКІЛЛЯ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

бах, чи домах, житлокоопах, при хатах-читальнях, будинках відпочинку, залізничих станціях, театрах, на польових роботах — тимчасові і постійні, обслуговуючі в певні години і дні.

Дитячий садок є основним типом дошкільного виховання. В ньому систематично ведеться педагогічна праця з дітьми, тісно пов'язана з певним режимом дня, з щоденним пляном праці, складеним на основі програми для кожної групи (гри, забави, фізкультура, вщеплювання гігієнічних навичок, художнє виховання, посильні заняття в садку, на городі). Фізичне виховання, розвиток колективізму, любов до труду, зарадність — це основні завдання педагогічної праці в садку. Садки розпоряжають спеціяльно пристосованими помешканнями, меблями, підручниками. Дитячий садок плянує свою працю у зв'язку зі школою, має зв'язок з родиною і населенням. В дитячих садках з різними національностями діти розподіляються на групи, праця в яких переводиться на рідній мові". (В УРЕ з 1961 р. про „Дитячі садки" дається тільки таке коротке визначення (т. 4, стор. 192): „... державний заклад громадського виховання дітей дошкільного віку. В Д. С. здійснюються завдання всебічного виховання дітей в комуніст. дусі".)

У дійсності в кожній групі дітей, де є хочби один відсоток російських дітей (а вини є в Сов. Союзі всюди), навчання переводиться на російській мові. Що до якости, то садки поділяються на різні категорії; з них головні є три: 1) садки убогих, колгоспників, робітників та неросійського населення, примітивно влаштовані і недбало ведені, призначені лиш на те, щоб дитина перебула час, даючи матері змогу відробити панщизняну роботу в колгоспі, на фабриці; 2) садки показові, ведені зразково і показувані при нагодах різних інспекцій та відвідин чужинців; 3) садки закриті, доступні дітям совітської еліти, куди приводять дітей, щоб вони не заважали матерям проводити приємно своє дозвілля. Ці садки є влаштовані з повним комфортом.

Порядок дня в сов. садку оснований на західніх зразках. Але побіч звичайного порядку дня йде постійно підготова до імпрез на різні комуністичні свята, як 1. травня, день жовтневої революції та ін. Ввесь матеріял насичений комуністичною і проросійською тематикою, де вершком мрій дитини є ... побачити Москву та російських вельмож у Кремлі. Дитина засвоює собі ці погляди і держиться їх так довго, аж приходить вік, у якому вона може самостійно думати, аналізувати й порівнувати. Вплив батьків і оточення часто допомагає її знайти правду і правильність світогляду.

ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

В різних країнах поселення існують дитячі садки, ведені українськими установами, жіночими, рідше церковними, чи громадськими. На основі звітів, поданих Виховній Комісії СФУЖО з нагоди СКУЖ (Світового Конгресу Українського Жіноцтва) знаємо, що такі жіночі організації ведуть дитячі садки або тісно співпрацюють зі садками інших організацій: Німеччина — ОУЖ; Англія — ОУЖ; Канада — ОУК; Канадо — ЛУКЖ; Канада — ОЖЛВУ; ЗДА — СУА; Південна Америко.

Усіх є біля 50 українських дошкільних установ. Крімі того деякі жін. організації, як напр. ЛУКЖ в поодиноких місцевостях Канади дає виховниць до церковних католицьких садків, тзв. парафіяльних; всі жіночі організації Канади й ЗДА дають постійну матеріяльну піддержку дитячим садкам в Европі (Німеччині і Австрії) у виді т. зв. „патронату" над поодинокими дит. садками.

Як бачимо, деяку кількість садків мають лиш европейські країни, в інших українських поселен. кількість садків і дошкільних світлиць не є вистачаюча. навіть якщо до згаданих додати ще деякі, ведені іншими церковними чи громадськими організаціями, яких переліку не маємо.

Зате дуже видатною є праця українських жіночих організацій у всіх країнах поселення у ділянці товариського життя наших дошкільнят. Різноманітні, дитячі зустрічі, сходини, свята, забави, балі, клюби, театральні вистави, концерти, балетні виступи — це ці імпрези для дошкілля, що ними займаються жін. організації. Матеріял для цієї праці видає друком та інструктажами Виховний Реферат СФУЖО, що має для того окреме видавництво „Нашим Малятам". Допоміжні є Дитячі Кутки в журналах „Наше Життя" і „Жіночий Світ". Дитячі видавництва, головно ОПДЛ у своїх серійних виданнях дають теж доволі матеріялу для дошкільнят. У дитячих журналах „Веселка", „Наш приятель", „Соняшник", „Юні Друзі" є окремі сторінки для дітей, а поодинокі українські письменники такі як Р. Завадович, І. Савицька, Леся Храплива, Ніна Мудрик-Мриц та ін. видають серед трудних обставин цінні книжки для наших найменших, як також і ОПДЛ у Канаді з'ред. Гошовським у проводі.

Всі ці видання є не лиш цінним вкладом в нашу дитячу літературу, але теж дають змогу практично користати з них в дитячих садках, світлицях і при імпрезах.

СКУЖ, що відбувся з участю представниць українських організацій цілого світа в 1959 р. в Ню Йорку, присвятив належну увагу виховній справі та проблематиці і виніс низку постанов, які є напрямними для виховної праці жіночих організацій та українських матерей. До ділянки дошкілля відносяться точки 7 і 8 Виховних резолюцій, які кажуть:

„Українські дитячі садки й світлиці, щоденні або суботні, є важливим дошкільним, виховним засобом, тому Конгрес закликає український жіночий загал давати дітей до українських садків.

Конгрес кладе обов'язок створення і ведення установ дошкілля і світлиць на українські жіночі організації в різних країнах поселення".

Ці постанови були подані до відома нашого загалу через українську пресу в світі і не зустрінули заперечень з боку церковних чи громадських чинників. Тим самим вони обов'язують українське організоване громадянство всіх країн поселення.

Спираючись на традиції українського жіночого руху, беручи до уваги психологічні вимоги виховання дитини дошкільного віку українське організоване жіноцтво взяло на себе трудний обов'язок розгорнення дошкільного виховання, підготову матеріялу для цієї праці, організацію дошкільних установ, садків і світлиць, ведення імпрез і товариського життя для дошкільнят. У почутті відповідальности за національне виховання сучасного і майбутніх поколінь Української Спільноти на чужині і в свідомості ваги дошкільного виховання у формуванні характеру, вдачі і національного обличчя української людини, установи, Союз Українок Америки і Шкільна Рада УККА відбули дна 8. травня 1965 р. в Домі СУА у Філядельфії, через своїх представників спільну нараду, у висліді якої рішено спільними силами посилити дошкільне виховання на терені ЗДА (відповідний комунікат з цієї наради подано у „Свободі").

Зрозуміння для дошкільного виховання і його розбудова зміцнить основи українського шкільництва, яке під сучасну хвилину є одною з головних передумов існування української спільноти на еміграції.

Ірина Пеленська.

СОЮЗОВЦІ! ВСІ БЕЗ ВИНЯТКУ ЗУСТРІЧАЙМОСЯ З ЧЛЕНАМИ ЕКЗЕКУТИВИ УНСоюзу НА ОКРУЖНИХ ЗБОРАХ. НЕХАЙ НА НИХ НЕ ЗАБРАКНЕ НІКОГО З ВАС!

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА ОСЕРЕДКУ СУМА В НЮ ЙОРКУ

Абітурієнти школи українознавства при Осер. СУМА в Ню Йорку

Навчання в 1967/68 шкільному році розпочато в Школі Українознавства 16-го вересня 1967 р., з участю 155 учнів і 8 учителів.

Протягом 1967/68 шк. року в нашій школі відбулися імпрези: Андріївський вечір, свято Миколая, Різдвяна ялинка, Шевченківське свято, Олічне і закінчення шкільного року.

Майже всі учні середніх і вищих кляс беруть живу участь у танцювальному й аматорському гуртках та ансамблі бандуристок, що є при Осередку СУМА, і є знані з виступів на святкових академіях, концертах у школі і поза нею; вони виступали теж у коледжі Катідрал.

Назагал рівень знань усіх учнів школи відповідає вимогам кляс, до яких ходять, на особливу увагу заслуговують кляси: І і ІІ кл. що їх опікункою була учителька Мирослава Ласовська, яка має особливий підхід до дітей і яку діти дуже люблять; ІІІ і IV кл., які під умілим керівництвом досвідченого педагога А. Васильківської добилися великих успіхів; V кл., що її веде учителька Б. С. Чарторийська, IX кл., в котрій є відмінні й дуже добрі учні, а їх учить уже кілька літ підряд мгр. І. Кобаса, який успішно пристосовує в своїй клясі теж методи навчання, практиковані в американських школах, у яких сам виховувався. Мгр І. Кобаса давав, крім звичайних завдань на кожний тиждень, також працю на ввесь рік, кожному учневі іншу тему до опрацьовування вдома. До цих тем давано пояснення та вказувано на джерела, якими можна користуватися. Цим способом учні привчаювалися до самостійної праці і закріплювали викладений в школі матеріял.

Кінцевий іспит з українознавства відбувся 8 і 12 червня 1968 р. На предсідника Іспитової Комісії Шкільна Рада УККА в Ню Йорку призначила проф. Юрія Спільниченка, а членами Іспитової Комісії були затверджені Шкільною Радою: Степан Демчишин — директор школи, проф. П. Андрієнко-Данчук, проф. Данило Чайковський і мгр Іван Кобаса. На 11 зголошених до іспиту зрілости приступило лише 9 і всі вони склали іспит з додатнім вислідом.

Іспит склали: Аскольд Лозинський — визначно, Галя Дез, Люся Паращак і Юлія Чубак-Шоада — дуже добре Ірина Базиляк, Соня Назаркевич, Таня Фединяк, Дмитро Пужик і Іван Ткачук — добре.

Багато праці й дорогого часу присвятили для підвищення знань абітурієнтів проф. Павліна Андрієнко-Данчук і проф. Д. Чайковський, які надпрограмово і без найменшої винагороди приходили на лекції, щоб пробуди до кінцевого іспиту призначений програмами матеріял та його повторити.

Наша школа вже існує 11 літ. У щасливий час і на добру думку попали основники школи й перші її управителі — директор Іван Юрченко і директор Михайло Гуменюк із дружиною П. Гуменюк.

Закінчення навчання пройшло величнo. 15 червня всі учні разом з учителями зібралися в школі о год. 8,30 рано й парами пішли до церкви св. Юра на Службу Божу, щоб подякувати Господеві за цілорічну поміч і опіку. Після Богослуження діти повернулися до шкільних приміщень на імпрезу закінчення шкільного року. Імпрезу відкрив голова Осередку СУМА п. К. Василик, який попросив до слова представника і секретаря Шкільної Ради проф. Ю. Спільниченка. Проф. Спільниченко вказав на велике значення шкіл українознавства на еміграції, подякував батькам, що розуміють вагу й значення навчання рідної мови, історії, культури й посилають своїх дітей до української школи, і просив та закликав усіх тих, що того не роблять, щоб зробили це по вакаціях.

Підготовку до вдалого закінчення шкільного року треба завдячувати всім учителям і учням, а особливо знаній нашій письменниці М. Ласовській та визначному учневі IX кл. Богданкові Твердовському, які переводили проби пісень і деклямацій. На програму склалися пісні та деклямації. Проф. П. Андрієнко-Данчук підготовила і керувала програмою. Із вміло виголошеним словом виступила відмінниця IX кл. Ірка Твердовська, складаючи подяку учителям, голові Осередку п. К. Василикові, як спонзорові школи, Батьківському Комітетові та батькам, що не жаліли для своїх дітей ані труду, ані грошей на їхнє навчання і виховання.

При кінці імпрези, зібраним на сцені шкільної залі абсольвентам школи зробили милу несподіванку Анна Лавро й Михайло Макар, передаючи їм від X кл. китицю гарних квітів і гратуляції за успішне закінчення школи українознавства.

Треба згадати, що рік-річ не зменшується число учнів у школі. Причин цьому багато. Одна з важливіших — це мале зацікавлення батьків і дітей школою українознавства. Багато учнів залишає школу через виїзд батьків поза більші скупчення українців, де немає української школи, діти відвикають від усього рідного, відчужуються, а врешті пропадають для української спільноти. Дуже часто батьки посилають старших дітей-учнів на працю, або діти, жадні власного гроша, самі йдуть на заробітки і занедбуються в науці, пропускають дні навчання в школі, а врешті її залишають. Чимало дітей мають труднощі з доїздом до школи українознавства, тому часто спізнюються, або її залишають. Відчувається нестача молодих учителів, тому було б побажаним, щоб абсольвенти шкіл українознавства продовжували й поглиблювали студії з українознавства на Педагогічному Інституті Українознавства, викладачами якого є висококваліфіковані, відомі науковці - педагоги.

Імпрезу закінчено роздачею свідоцтв та словом директора С. Демчишина, який радів успіхами дітей, подякував учителям за співпрацю, а Батьківському Комітетові й усім батькам за належне розуміння ваги й значення Шкіл Українознавства. Він докоряв батькам, яких діти замість ходити до рідної школи, вештаються безділно серед міського шумовиння або слухають маловартісної музики.

Нехай у 1968/69 шкільному році не буде ні однієї української дитини, яка не ходила б до української церкви й школи українознавства, нехай не буде ні однієї української родини, яка не купила б для своїх дітей кілька книжок річно, нехай не буде ні однієї української дитини, яка не належала б до української молодечої організації, бо лиш глибоко-релігійний, національно-свідомий й зорганізований нарід може втриматися на поверхні сьогоднішнього світу.

С. Д.

АМБІЦІЯ І ВИХОВАННЯ

Амбіція це один з важливих об'явів людської психіки. Є це свого роду почуття власної гідности, під впливом якого людина старається, щоби про неї інші добре думали, добре говорили, старається позискати певну популярність, пошану, чи навіть славу.

Коли амбіція людини розвивається нормально, то вона може стати дуже важливим чинником в житті людини. Можна б її назвати шляхотною амбіцією, бо під її впливом людина починає працювати над собою, щоби не бути гіршою, чи менше вартісною, як другі; коли дана людина має ще відповідні здібності, тоді може стати направду вартісною одиницею свого народу, якщо враз з амбіцією стане до праці і воля даної людини.

Шляхотна амбіція має дуже велике значення у вихованні і навчанні. Учні, що мають цю амбіцію прагнуть все бути кращими та передовими учнями в клясі. Вони крім своєї здібності запрягають і свою пильність до праці. Добрі виховники все стараються розвивати та підсилювати шляхотну амбіцію та спрямовувати її в такому напрямку, в якому вона могла б принести і даній одиниці і народові, до якого ця одиниця належить, якнайбільші користи.

Може бути одначе, що розвиток амбіції піде в протилежному напрямку. Людина хоче здобути ім'я такими вчинками, що їх до позитивних ніяк не можна зачислити, бо вони часто колядують з мораллю та державними законами. З такою амбіцією треба боротися.

М. В.

Школа Українознавства Клівленду зростає

29-го листопада 1953-го року засновано в Клівленді-Огайо Школу Українознавства, яку потім перебрало під свою опіку Товариство „Рідна школа". Чотири роки пізніше відбулася перша матура в цій школі. Цього року, в ювілей свого 15-річчя, школа нараховувала рекордове число: 356 учнів і 15 учителів, та випустила рекордову кількість, 21 обсольвента. Разом дотепер із цієї кузні українознавства й характерів вийшли 122 абсольвенти, озброєні до праці внутрі рідної громади та боротьби за нашу справу на інформаційному нашому фронті. Багато з бувших учениць і учнів цієї школи посилають до неї вже своїх дітей, деякі вчительки (як Марія Фур, Текля Федорович, Арета Пашковська-Полянська) ба й сам голова Т-ва „Рідна Школа" — Зоріян Городиський — це випускники цієї школи. Цього року школа, яку взірцево веде енергійна директорка Олена Дуб, мала ще підготовчу клясу — 22 дітей. Англомовну клясу для дітей, що не винесли з хати взагалі ніякого знання української мови, вели три названі нові вчительки

Ювілейні святкування півтори - десятиріччя нашої школи почалися Рідношкільним Святом Молоді 9-го червня на площі церкви св. апп. Петра й Павла на Пармі — з дефілядою рідношкільної молоді перед членами Управ Т-ва „Рідна Школа" і дотеперішніми вчителями Школи Українознавства... Були слово голови „Рідної Школи", збірна деклямація молоді та продукція рідношкільного хору, під орудою вчительки Зиновії Крук. Згідно з проголошенням директора, в декляматорському курсі молодших учнів найкращі успіхи по черзі здобули: Рома Телішевська (2-го кляса), Роман Клос (5-та) і Роман Зорій (3-тя). Серед старших Зенон Кріслатий (9), Марія Кліщук (8) і Люба Ільчишин (8). Першуном трьох останніх літ виявився Зенон Кріслатий — на місце дотеперішньої чемпіонки Роми Фаріон, яка в своїй американській школі зуміла пробити вже помітну пропагандивно - освітню роботу в обороні історичної правди, та української справи. Конкурс за виконання найкращих афішів виявив помітне вміння Іриси Козбур, Ксені Рудаковської, Христі Гук, Дарки Пукач і ін.

В суботу, 1-го червня, в одному з ресторанів міста Парма відбувся прощальний вечір — відправа цьогорічних обсольтентів, що його влаштував Батьківський Комітет, під проводом Зенона Єзерського. Молитву провів катехит о. Євген Боднар, від батьків промовляв ред. Кость Мельник, від Т-ва „Рідна Школа" — її голова Зоріян Барщич, від Іспитової комісії —дир. Іван Бурда. Від абсольвентів дякувала вчителька Дарія Бура. Найзворушливішим учасником вечора був опікун кляси абітурієнтів — учитель Василь Іванчук, якому абсольвентка Ліда Боднар передала дар юних сердець: „Історію української культури". Роззброюючий спонтанний лист цих юнаків і юначок до свого любого опікуна був пророчистим доказом, як собі наша молодь уявляє вчителя українознавства на чужині...

Разом із матуральними свідоцтвами Школи Українознавства абсольвенти й абсольвентки одержали градуаційні грамоти американської шкільної влади м. Парма — видний знак признання й визнання для нашої школи. А що представницею амер. шкільної влади була середньошкільна директорка, з назвища Діонізія Палажій — то виставок у 15-річчя нашої школи складався в надійний мотив: Школа Українознавства, Т-во „Рідна Школа" на Пармі, а разом з нашою школою і ми, — ростемо!

О. Гайський

П.С. Осіння частина ювілейних святкуваня, з великим балем та презентацією всіх її дотеперішніх абсольвентів і абсольвенток, плянується на суботу, 2-го листопада, в авдиторії українського кат. гайскулу ім. св. Йосафата,, на Пармі.

Дефин, Манітоба

УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ

2 і 3 серпня відбувся в Дафин, Ман., третій з черги Український Фестиваль. Це дуже цікава і небуденна імпреза, непрактикована в Америці, а в Канаді щойно третій з черги рік.

Ідею відбувати національні фестивалі піддав п. Джак Скулл, керівник відділу громадських зв'язків Канадійської залізниці у Вінніпегу. Він уважав, що такі фестивалі дадуть нагоду окремим національним групам зустрічатися, показувати свої культурні надбання і свою культуру минувшини і в той спосіб не допустять до затрачення свого національного обличчя.

Ідею п. Скулла підхопили перші українці малої місцевості Дафин 8.000 населення з того 27% українців. Околиці Дафин це самі фарми, де 85% власників є українці. В 1966 році вони влаштували перший раз фестиваль, який увінчався успіхом, що дало заохоту влаштувати дальші і з кожним роком краще підготовані.

Підготова до цьогорічного фестивалю почалася вже з початком року. 31-го липня ц. р., коли вечером ми приїхали до містечка, приємно заскочили нас синьо-жовті прапори, які прикрашували головну вулицю містечка, як рівнож написи на границі міста „Вітаємо" з українській мові. Крамниці прикрашені синьо - жовтими стрічками, вишивками, керамікою, писанками і знову всюди написи „Вітаємо". Люди надзвичайно ввічливі та гостинні. Ціле містечко в квітах.

В четвер ранком пластунки з Канади та дві з Америки, на перехресті вулиць вивели гагілки. Їм приглядалися сотні глядачів, які вже поволі почали приїздити до містечка. Такі гагілки виводили пластунки ще в п'ятницю та та суботу ранком, завжди при великій кількості зацікавлених. На тому ж самому перехресті в п'ятницю і суботу, після гагілок українська молодеча група танцюристів відтанцювала з українські народні танки.

Офіційного відкриття Фестивалю доконав кол. прем'єр Канади Джан Діфенбейкер в п'ятницю о год 1-ій вполудне. Присутніми на відкритті були між іншими віце-прем'єр Ричард Бовлес, заступник губернатора, посадник Вінніпегу Степан Дзюба, директор канцелярії КУК М. Кальба і інші.

Імпрези Фестивалю відбувалися в трьох приміщеннях. В одному великому будинку — рід гангару, була виставка мистецтва, вишивок, українського печива, показ писання писанок, рістня, якої насіння привезли перші українські поселенці з України і плекають її по сьогоднішній день, мініятюра колишнього господарського забудування в Україні і т. п. Господинею виставки, моттом якої було „Українці в Канадійській мозаїці", була молода українка з Вінніпегу Надя Костишин, яка вклала дуже багато праці в улаштування цієї гарної і цікавої виставки.

В другому, подібному будинку відбувалися в п'ятницю і суботу по полудні покази історичної ноші українки, як також застосування вишивки в модерній жіночій ноші. Улаштуванням показу історичної ноші зайнялися членки 64-го Відділу — голова Марія Савчак та місцецька референтка Неоніля Тершаковець. Вони, на запрошення комітету Фестивалю, привезли 17 костюмів до Дафин і влаштували два покази історичної ноші. Коментатором тих показів була Галина Лазарук-Гендерсон, яка є керівничкою і коментатором програми „Пісня і музика України" у місцевій радіостанції. Ці два покази увінчалися великим успіхом. Присутні нагороджували модельок рясними оплесками й опісля запитам і захопленням не було кінця. В третім приміщенні Фестивалю, на великім стадіоні, відбувалася в п'ятницю і суботу концертова програма фестивалю. В цю програму входили сольові точки уродженки Канади, співачки Ольги Павлової, співака Ярослава Щура, квінтет студенток з Торонта „Карлиси" відспівав кілька пісень, сольоспів пані Галина Лазарук-Гендерсон, виступ двох танкових груп „Щумка" з Едмонтону і „Русалка" з Вінніпегу, танковий дует надзвичайно талановитих дітей — брата і сестри Родек з Торонта і інші. Рівнож в тих двох днях в авдиторії публічної школи, перед полуднем і вечором відбувалася діточа опера „Коза Дереза". Велика авдиторія школи була завжди заповнена глядачами, які нагороджували молодих виконавців з Вінніпегу рясними оплесками.

На глядачів з ЗСА цей фестиваль зробив велике й корисне враження, бо важко уявити, щоб кількість українців — понад 35,000 — зібралася в Америці на одну будь-яку імпрезу!

М. С.

В ЕДМОНТОНІ ВІДЗНАЧАТЬ У ЖОВТНІ 25-ЛІТТЯ ДИВІЗІЇ

Едмонтон. — Як повідомив тижневик „Українські Вісті" з 29 серпня, Едмонтонська станиця Братства колишніх вояків І української дивізії УНА готується відзначити 25-річчя створення дивізії. На зборах управи едмонтонської станиці вирішено відзначити ювілей у днях 12—13 жовтня і запросити до участи все українське громадянство, а зокрема комбатантські організації.

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Леся Гаврилюк

Леся Гаврилюк закінчила чотирирічний Назарет Коледж в Рачестері, Н. Й., і здобула з високим відзначенням титул бакалавра з правом навчати еспанську й російську мови. Вона є дочкою п. Михайла і Теклі Гаврилюк із Трой, Н. Й. До Америки прибула з батьками в 1950 році. Від народної школи аж до гайскулу завжди здобувала високі оцінки і похвали. Разом з батьками від 1952 року належить до Українського Народного Союзу. Належала до Марійської дружини при церкві Покрови Пресвятої Богородиці в Трой. Старалась брати участь в різних імпрезах зі співом, музикою і танками. Відбула курси Українознавства на Союзівці.. Їздила до Еспанії доповнити знання еспанської мови. З початком нового шкільного року буде продовжувати свої студії цих двох мов еспанської і російської.

А. Ж.

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Мирон Борисенко, син Дмитра і Катерини Борисенків, одержав титул доктора філософії у Стейтовому Університеті в Сиракузах Н. Й.

Мирон Борисенко, народивсь у Бережанах в Україні 1942 р. Приїхав з родиною до ЗСА в 1948 р. Ступінь бакалавра одержав у 1964 р. в університеті св. Лаврентія.

1966 року одружився з А. Рейнарович, яка того ж року одержала ступінь бакалавра мистецтва у Пратт Інституті, в Брукліні, Н. Й. Подружжя має однорічну донечку.

Д-р Мирон Борисенко останнім часом одержав суму в $24.000 (Федеральний Грант) на продовження медичних дослідів над перещепленням органів та відпірністю організму, — в Каліфорнійському університеті в Лос Анджелесі. Перед ним — широкий шлях для науково-дослідної праці.

СВЯЩЕНИК — МИСТЕЦТВОЗНАВЕЦЬ — КОЛЕКЦІОНЕР

ПАМ'ЯТІ О. ВОЛОДИМИРА ПИЛИПЦЯ, СТАРШИНИ 6-ої СІЧОВО-СТРІЛЕЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ АРМІЇ УНР

Одного погідного, літнього ранку 1961 р. вибралася я в товаристві сотника Івана Панченка, його дружини й мого сина в відвідини до отця Володимира, що перебував тоді на парохії в Сейр, Пенсилвенія. Чим ближче ми зближалися до цілі, тим більше, здавався нам красвид якийсь знайомий. Підгір'я було легко хвилясте, з глибокими ярами річок і потоків, невеликі гаї, поля потяті межами. Чи не подібний красвид був між Делятином й Білими Ославами, де саме о. Володимир був парохом до війни. Правда, місце фірманки заступило авто, а наші погані, вибоїсті дороги покрилися асфальтом. Але чи це неможливе в двадцятирічному промежутку часу? Але дійсність була інша. Ми знаходилися на землі Вашингтона, й доїздили до Сейр, невеличкого міста, де знаходиться українська католицька церква з своїми нечисельними парафіянами, які здебільшого вже на еметирурі, а доля загнала їх туди, коли тут були ще великі варстати виробу залізничних вагонів. Тепер це все занепало. Багато майстерень позамикали, а молодь відплила, шукаючи кращих позицій. Ось на таку парафію приділено о. Володимира після Вашингтону й Фреквілу.

Коло гарної, невеликої церковці (якої може позавидувати навіть і Вашингтон) знаходився дім (котедж), в якім мешкав о. Володимир. Яке велике було наше здивування, коли ми зайшли до середини! Ми не ввійшли до приватної резиденції священика. Ми зайшли до — музою, справжнього українського музею!

І ось ми почали оглядати „музей" й „реґіструвати" в нашій пам'яті всі цікаві пояснення - зауваги його власника о. Володимира. Перед нами дорогоцінні оригінали: Ікона св. Архистратига Михаїла, темпера, староукраїнський зразок 16 ст. Нагрудний хрест, роботи монахів Києво - Печерської Лаври; емалія на сріблі і золоті, з правдивим топазом, 1850 р. Київ. Мала ікона - емалія св. Апостола Андрія, пристоящі св. Александра та св. Теодор Тирон; робота монахів Києво Печерської Лаври, 17 ст. — Княжий похідний „триптих" з празниками св. Церкви, бронз, зразок з XIII св.; автор невідомий; одно крило бракує. — Нагрудний хрест зі срібла, золочений, XIII св. знайдений на грудях похороненого єпископа або ігумена у княжій церкві св. Бориса і Гліба у Коложі коло Гродна. — Ікона Матері Божої Казанської, бронз з чудовим староукраїнським орнаментом виноградної лози і соняшника, часу гетьмана Ів. Мазепи; правдоподібно робота монахів Києво - Печерської Лаври. — Сім примірників різного виду старо - українських хрестів нагрудних та настільних. — Малий стоячий хрест з св. гори Афон 1800 р., філіґран, декорація з коралів та перел, ручно кований орнамент на підставці, у метааль вставлена різьба з кипарисового дерева, мініятюрна робота: з одної сторони Розп'яття, з другої хрещення Ісуса в Йордані.

Євангеліє з 1727 року, друковане у Києво - Печерській Лаврі, за часів останнього гетьмана Данила Апостола; чудові заставки і гравюри славного гравера, монаха Георгія; оправу в емалії зробила монахиня Бенедиктинка з Фульди у Німеччині, Мати Ліоба Мунц ЧСВВ 1948 р. Верхня оправа в емалії Христос Пантократор, оточений символами 4-ох Євангелистів. Спідня оправа в емалії старохристиянський символ св. Євхаристії з катакомб: риба — ІХТИС — з кошем Євхаристійних хлібів та амфорою вина. На верху старохристиянського хреста „вінець побіди" з монограмом ІС.ХР. та символи вибраних душ у виді птахів.

Друге св. Євангеліє, друковане для Українців на вигнанні поза межами України, у Лаврі Криптофератській у Римі, 1943 р; оправа в стилі княжої доби в металі й емалії, у виконанні артистки емалієрки п. Фріз-Араунер в Авґсбурґу 1948 р. На верхній окладинці: Христос Учитель на троні; копія охридської болгарської ікони, відомої в Україні у княжій добі XI св. Особа Христа і трон ковані ручно в металю, покриті емалією. Тло: староукраїнський, візантійський філіґран. Рамки: старохристиянський орнамент — (плетінка) з трьох срібних дротиків, які є символом св. Тройці. Чотири ручно ковані медальйони в сріблі, з символами чотирьох Євангелистів, плюс 4 орнаментаційні гранати. Спідня окладинка: св. Володимир Великий-князь на троні — у княжій короні та корсунським хрестом в руках (копія монети Вол.) Рамка: 4 орнаментаційні ґузики - медальйони з українськими хрестами. 6 медальйонів в емалії з гербами українських земель: київський — архангел Михаїл, галицький Лев, кубанський козак, буковинський герб — голова бика, - герб Карпатської України — медвідь, та загальний український герб — Володимировий тризуб з хрестом.

Третє св. Євангеліє велике, напрестольне. Друковане живою українською мовою 1948 р. у Канаді, Вінніпеґ, за благословенням і на кошт Архиєп. Мстислава Скрипника, з власноручною присвятою архиєп. Мстислава для о. В. Пилипця. Оправа у сріблі, ручно кованім, огнево золоченім. Оправу зробив арт. золотар Христофор Маср з Авґсбурґу, Німеччина. Оправа зроблена в стилі української княжої доби з XII ст. На верхній окладинці: Христос Пантократор, ікона з церкви у Дафні у Греції. Тип Христа зовсім подібний до українських мозаїк та фресків у Києві. Символи 4 Євангелистів київського зразку XII св. Спідня окладинка: Староукраїнський хрест „животносне дерево" — який стрічаємо на княжих монетах, на фресках св. Софії у Києві та на печатці київського митрополита у княжій добі, 4 медальйони з шестокрилими Херувимами — київського зразку.

Чаша, оригінал з Зах. України, мабуть роботи 17 ст., але з архаїчними формами 11 стор. На чаші медальйони в емалії: Христос Пантократор, Мати Божа з Київської св. Софії „Нерушима стіна", св. Княгиня Ольга, св. князь Володимир Великий. На дискосі, на споді, Христос - Агнець на троні, як суддя живих і мертвих, з видіння св. Єв. Івана в „Апокаліпсі".

Крім названих речей, різні репродукції наших старинних реліквій, виконаних вже сучасними мистцями:

Ікона „Не рукотворний убрус Господень" копія, олійна — з оригіналу, який був власністю о. ігумена Климента Шептицького, брата митрополита Андрея. Малював арт. Іван Кейван 1934.

Ікона Матері Божої „Ігоревської" XII ст. копія, темпера, малювала арт. малярка Христина Дохват 1954.

Ікона „Христос виноградна лоза", ікона дуже популярна в Україні за часів гетьмана Мазепи. Копія, темпера, малював іконописець монах Студит, брат Христофор 1944.

Ікона Матері Божої „Оранта" або „Знамені€" копія, старохристиянські катакомби 4 стор., темпера, малював арт. іконописець, монах Студит о. Ювеналь Мокрицький 1946.

Староукраїнський напрестольний хрест, темпера. Оригінал, малював артист іконописець, монах Студ. о. Ювеналь Мокрицький 1946.

Ікона св. о. Миколая. Копія, Емалія на порцеляні. Зразок з Новгороду 15 ст. Вималювала арт. керамік п. Марія Хомин 1955.

Ікона „Христос Цар у силах небесних" копія. Емалія на порцеляні, 15 ст., зразок з Галичини, вималювала арт. керам. Марія Хомин.

Ікона Матері Божої „Умиленіє". Емалія на порцеляні. Зразок 17 ст. Випалювала Марія Хомин.

Ікона Розп"яття Іс. Христа „Голгофа", на зразок староукраїнських ікон княжої доби, вималювали монахи, німецькі оо. Венедиктини, Абатія у Німеччині 1955 р.

Ікона Матері Божої „Умиленіє". На зразок староукраїнських ікон 16 ст. Емалія на порцеляні, вималювала арт. емалієрка монахиня Венедиктинка, Мати Ліоба Мунц, у Фульді, Німеччина 1955 р.

Ікона - медаліон св. Князя Володимира Великого Вималювала славна українська арт. емалієрка Марія Дольницька - Недбаль. Віденъ 1959.

Нагрудний жіночий хрест з XIII ст., срібло, золочене гравюра, Київ. Копія зроблена з фотографії проф. д-ра Петра Курінного.

Оглядаємо також прекрасну кераміку східньої та західньої частин України. Дві настінні декораційні тарілки, типу майстра Бахминського. Трійця і двосвічник. Чутри, Колачі. Великодній гуцульський баран. Горнятко - двійняк „Близнюки". Два свічники на одну свічку. Масельничка. Попільнички. Подільський тип миски з орнаментом і куркою. Староукраїнська миска з павою, відгомін колядки „Ой за горою, за кам'яною... павоньки ходять — пірячко ронять". Подільська тарілка з орнаментом і соняшником. Гуцульський великий збанок на воду. Гуцульський малий збанок зі староукраїнським орнаментом оленів. Разом 15 штук.

Опішнянська к е р аміка, полтавського повіту. Два великі леви, два великі барани, барильце на вино, колачі, пескачі, збанки, куманці, цілий комплет дитячих староукраїнських забавок як: курки, качки, олені, кози, коні, свиня, індик, парубок на коні. Разом 59 штук.

Трипільська кераміка: копії — миска, таріль, збанки, попільничка.

Гуцульська різьба в дереві: три оригінальні дерев'яні різьблені тарілки — роботи гуцульських майстрів з Річки й Яворова. 2 гуцульські топірці — один чоловічий, один жіночий. Незвичайно гарна стара гуцульська робота майстрів з Річки коло 1890 р. — Гуцульська інкрустована касета і жіноче зеркало зі славної мистецької школи різьби у Вижниці на Буковині. Дві „Трійці" різьблені з інтарзією та різьбою. Річка 1935 р. Чотири пудернички з інтарзією кольорового дерева і металу. Одна гуцульська касета — стара клясична різьба з орнаментом, пацьорками і дротиками. Далі збірка українських килимів. Великий полтавський килим з робітні Хамули у Глинянах. Малий килимок, зроблений т.зв. „гребінковою технікою", їх знали робити тільки в старину на Сх. Україні. Один середньої величини килим із взором із Сх. України „вазонками". Один маленький килимок з тризубом, проєкту арт. маляра Петра Івановича Холодного, з робітні Куриленка у Косові 1932 р. — Косівський вовняний ліжник, оригінальна покутська скатерть.

Багата бібліотека доповнює музей. Збірка богословських праць. Збірка рідких і старих мистецьких книжок історія України, визвольна боротьба — видання Українського Наукового Інституту у Варшаві і Берліні, видання „Червоної Калини", „Архів Юго-западной Росії" Іконографія, Мистецькі альбоми української старовини, Археологія, Геологія, Географія України. Найцінніша книга: „Києво-Печерський Патерик" з часів архимандрита Йоасафа Кроковського. Разом понад 1000 томів.

Вкінці ще й дух військовика жевріє в душі нашого „священослужителя". Ціла ґабльотка виложена серією найрізніших револьверів — від найдавніших часів. У мого сина очі аж заблестіли. Побачив він пістолю, що її вживав його дід (ген. В. Змієнко). Сама не знаю, як вона туди дісталася; але саме цю ж пістолю згодом одержав мій син за добре закінчення „Гай Скул".

Від того часу проминуло сім літ. Сім довгих літ.. Отцеві Володимирові прийшлося ще раз перевозити свій музей. Тим разом до Ст. Клер, Пенсилвенія, цілком не центрального положення.

Отець Володимир — канонік - дорадник єпископської палати у Львові, дорадник двох римо - католицьких, німецьких єпископів — Купфермюлера й Фройндорфера, не удостоївся признання й оцінки своєї духовної вартости в Америці...

6-го березня 1968 року перестало битися серце прикладного українського душпастиря отця Володимира по довгій і затяжній недузі. Відійшов від нас фізично, але Його дух, Його віра, Його заповіт залишилися між нами.

В листі з 1 листопада 61 р. покійний писав: „Пізнайте правду і правда висвободить вас" — це слово Христове, записане в Євангелію. Приходить мені на думку гірка українська дійсність. Ми не знаємо своєї української правди. За правду беремо дуже часто безкритично ту „правду", яку сфабрикували нам на загибіль у середньовіччі греки, в козацькій добі та нових часах москалі та поляки „Ад майорем Московіє ет Польоніє ґльоріям"... А дурні Русичі - Українці ріжуть собі горла і шукають ворогів поміж собою, а не там, де вони дійсно є..." — Які це правдиві слова, а ще більш вартісні, що висказані українським католицьким священиком, який був дійсно сповнений „всеобіймаючою християнською любов'ю („Свобода" з 16 березня ц. р. — проф. Д. Горняткевич), а т. зв. екуменічні теорії, видвигнені щойно 1963-66 рр., не лише вже давно виголошував, а перепроваджував їх в щоденному житті. Не дивно, отже, що в похоронних відправах взяло участь українське громадянство Вашинґтону обох віровизнань, а на цвинтарі в Бавнд Бруку ці похоронні відправи перемінилися в спонтанну, жалобну маніфестацію з'єднаних в Христі представників українського народу.

Прощали Покійного товариші по зброї різних формацій, а 6-та Січово - Стрілецька Дивізія була масово заступлена (Балтимор, Трентон, Боффало, Монтреал). Прощали його й товариші в Хресті — священнослужителі — деякі приїхали аж з Торонта, прощало Товариство „Гуцулів - Верховинців", прощали Його ближчі й дальші приятелі, прощала Його родина й Діти. Для всіх Він був приятелем, потішителем і учителем, батьком. Завжди відчув, коли саме потрібно було допомоги й ради.

Цих кілька слів спогаду складаю замість китиці квітів на незабутню Вашу Отче Володимире, могилу в Українському Пантеоні. Треба сподіватися, що незабаром дізнаємося про долю Вашого музею. Знайде й він своє вже стале пристановище — по відкритті тестаменту. Якась українська установа збагатиться тими надзвичайними реліквіями українського минулого.

Галина Змієнко-Сениш

КОТРА З НИХ БУДЕ „МІСС СОЮЗІВКА" НА 1969 РІК?

Цьогорічні вакаційні кралі тижня Союзівки, які в найближчу суботу, 14-го вересня, під час „Дня Українського Народного Союзу" на Союзівці змагатимуться за корону „Місс Союзівки на 1969-ий рік.

До поданих тут долучиться ще одна, яка буде обрана під час забави в найближчу п'ятницю, 13-го вересня.

Марта Стратієнко
12 липня

Оксана Бучацька
26 липня

Марта Пришляк
9 серпня

Христя Швед
23 серпня

Ліда Тим'як
4 липня

Марта Прухницька
19 липня

Галина Сарач
3 серпня

Оля Шуя
16 серпня

Зірка Городиловська
30 серпня

ВАСИЛЬ КУРИЛИК

В другій половині січня ц. р. в Торонті, в ґалерії Айзак-а відбулася чергова виставка картин „унікального канадійського маляра", — як писали кореспонденти-мистецтвознавці Торонтської англомовної преси, українського мистця - маляра Василя Курилика.

Виставка пройшла з повним успіхом, зрештою, як всі попередні його виставки. Мірилом успіху виставки може бути те, що ще перед офіційним її відкриттям, на передвиставковій зустрічі з мистцем 90% картин було продано, а одна з них, трискладна, якої середна частина зображує вибір козацького гетьмана, була продана за 3,000 дол. Ця виставка, чи пак її картини є присвячені мамі мистця і українським піонеркам Канади. Їх інспірував Союз Українок Канади, який таким чином в століття Канади хотів підкреслити вклад праці українських жінок в розвиток цієї країни. На виставці було 20 картин, над якими В. Курилик працював два повні роки, не враховуючи підготовки, що під час неї мистець виїздив до Західньої Канади, щоб там вивчити чи точніше, пригадати собі життя українського піонера-іміґранта на фармах. Всі деталі, які він вивчав, зафіксував на більше як тисячі фотознимок. Правда, цей матеріял він використав теж при малюванні одного з попередніх циклів, який був присвячений батькові й українським піонерам - чоловікам.

***

З нагоди цієї виставки В. Курилика треба дещо сказати про цього нашого мистця канадійського росту, бо, нема де правди діти, але українська громадськість мало знає про Василя Курилика.

В. Курилик — це син українських іміґрантів, Дмитра Курилика зі села Борівці, на Буковині, який приїхав до Канади в 1923 році 19-літнім юнаком, і Марії Гоцуляк, доньки іміґрантів, теж з Борівців, але вже народженої в Канаді. Батьки мистця спершу жили на хуторах - фармах в степових провінціях Західньої Канади, в Алберті і Манітобі, а в 1946 році переселилися до провінції Онтаріо, де красвид, сади й квіти, словом вся природа нагадувала батькові Дмитрові його рідну Буковину.

Життьовий шлях Куриликів — це живий образ долі і недолі українських піонерів - іміґрантів в Канаді, і тому він так глибоко закарбувався в пам'яті їхніх семеро дітей.

Наш маляр Василь народився 1927 р. в Алберті. Середню школу й університетські студії в Манітобськім університеті закінчив у столиці „канадської України" у Вінніпеґу. Тут в 1949 році осягнув ступінь бакалавра. Батьки, а особливо тато, був дуже огірчений тим, що їх найстарший син не вибрав лікарську або вчительську професію, але пішов на непевний шлях маляра. Тим часом Василь, який вже змалку рисував і малював крадькома перед батьком, вписався до онтарійського коледжу Мистецтв в Торонті, а по році як стипендист виїхав до Мехіко, щоб в 1952 р., опинитися в Лондоні, в Англії, де в останніх трьох роках вже брав участь в літніх виставках королівської Академії. В. Курилик радше студіював самотужки, чим за плянами мистецьких шкіл. На лихо, він захворів на дивну недугу очей, яка його довше, як на рік прикувала до ліжка і вивела з психічного балянсу. Але по році В. Курилик прийшов до себе, і знову почав малювати. З того часу він став глибоко - релігійний, що дуже позначається в його мистецькій творчості та в особистім і суспільнім життю.

В 1960 році Курилик вернувся з Лондону і осів в Торонті, де всеціло присвятився малярському мистецтву і з замилуванням займається виготовлюванням рам та оправою мистецьких картин при ґалерії Айзак-а. Це шляхетне ремесло він вивчив за два роки в Лондоні.

Релігійність В. Курилика проявляється не тільки в тематиці його реалістичних картин (як напр., „Христові Страсті"), але в самім підході до мистецтва. Він малює не для мистецтва, але на хвалу Божу, а його два циклі картин присвячені мамі і татові, це ніщо інше, як виповнення Заповіді Божої: шануй свого батька й матір. Найбільший його цикл „Христові Страсти", що складається із 160 картин, для якого В. Курилик їздив до Святої Землі, щоб вивчити „тло" і, який малював шість літ, є намальований за текстом Євангелії св. Матея. Всі його картини відзначаються спокійним кольоритом.

За порівняльно короткий час, від 1960 до 1968 рр., на північно - американськім континенті і в Англії було улаштовано 14 індивідуальних і 10 збірних виставок картин В. Курилика. Одинадцять ґалерій і музеїв і десяток приватних колекціонерів і любителів картин, включили твори В. Курилика до своїх збірок.

Канадійський „Нешенел Філм Борд" виготовив кольоровий фільм п. н. „Курилик (Курелек)" до циклу картин, присвячених батькові.

Треба згадати, що В. Курилик є членом об'єднання українських мистців в Канаді і бере участь в його виставках, як теж у виставках, організованих іншими українськими організаціями.

С. Г.

Канадійсько-українська фільмова корпорація „КАНУКР" при праці

Ранок. Через запорошене вікно старої опущеної лісничівки сиплеться проміння сонця золотим павутинням. При столі сидять четверо повстанців, схилені над мапою. Раптом відчиняються двері і входить Оксана а за нею двоє партизанів несуть напівпритомного канадійського пілота. Повстанці здивовано підносяться і підходять до Оксани. — Грімке: „кат!" і всі персонажі віддихають і утирають піт з чола, який викликали гарячі прожектори в студії. На сеті метушня. Кінооператор перевозить камеру в інший куток. Режисер підходить і вияснює акторам слідуючу сцену. Мистецький режисер перевіряє освітлення...

Так почалася праця над новим українським фільмом „Ніколи не забуду" в студії новоствореного фільмового підприємства „Канукр" в місті Ошава в Канаді. Сцена дванадцята в лісничівці триватиме на екрані найдовше хвилину, а то навіть і менше, але щоб її привести до професійного м и с тецького рівня, над нею страчено цілий день. Вже два тижні перед тим, мистецький керівник, відомий молодий мистець-маляр Володимир Бачинський почав працю над декорацією сета, а режисер, всім відомий ще з України маестро Богдан Паздрій, переходив особисто з кожним актором його ролю.

„Наша ціль професіоналізм", — висловився Володимир Васік, президент новоствореного п і д приємства під назвою „Канукр". Це для нас тільки початок. Ми мусимо до цього діла братися професійно. Володимир Васік вже має за собою значний досвід в продукції фільмів. Він сам фахівець і кінооператор, закінчивши студії по цій ділянці в „Броокс інститут оф фотографі".

Фільм „Ніколи не забду" за сценарієм відомого письменника Степана Любомирського накручується на 35 мілометровому к о л ь о р о вому фільмі. Президент Васік пояснює це так: „Ми переключилися на 35 мм, бо фільм наш хоч тематикою український, але запляновний для розповсюдження для загальної публіки Америки і Канади". Весь фільм буде накручений в Канаді в околицях Ошави, яка тереном дуже подібна до рідних земель. Артисти також з околиці Ошави і Торонта, за виїмком головної дієвої особи, ролю якої виконує молодий нюйоркський актор і диктор Юрій Денисенко. На масові сцени і бої, в яких беруть участь німці, совєти і повстанці, більше є зголошень, чим потрібно від людей з околиці Ошави і Торонта, котрі довідалися про продукцію фільму з оголошень в українській-канадійській і англомовній пресі.

Президент Васік після закінчення роботи над фільмом „Жорстокі світанки", який був накручений виключно аматорськими силами Українського Ф і л ь м ового Клюбу, захопився продукцією фільмів, покинув працю, приєднав до себе дев'ятеро ентузіястів таких як він, ошавських підприємців і створив першу професійну Українську К і н о фільмову Студію. На першу спробу В. Васік мав на увазі включити постать канадійського українця і з цією думкою звернувся минулого року до письменника Степана Любомирського, який взяв на себе працю написати сценарій до фільму. Вже на весну ц. р. перший машинопис сценарія під назвою „Ніколи не забуду" був в Ошаві. Тоді прийшла пора вибирати режисера, мистця і акторів.

На режисера Кіностудія запросили з Філядельфії відомого актора і режисера маестра Богдана Паздрія. На керівника і директора фотографії, запрошено з Ню Йорку мистця маестра Володимира Бачинського.

На заклик в українській пресі про набір акторів відгукнулася маса аспірантів і після довгого і трудного вибору на головну ролю канадійського пілота вибрано двадцятичотирилітнього Юрія Денисенка з Ню Йорку. На ролю Оксани, друга головна роля, вибрано Рому Дольницьку з Торонта, відому всім любителям театру з її ролі Люби в Блакитних трояндах" і Гелени в п'єсі „Касандра".

Бюджет назначений на продукцію „Ніколи не забуду" перевищує двісті тисяч долярів. Поважна сума вже є в розході, а решта капіталу буде зібрана з продажу шерів, що в коротці будуть в продажі.

В цьому фільмі виступають в менших ролях професійні актори: п п. Тарновецька Лялька, Бельський, Б. Паздрій, Довганюк, Ралько й інші.

Накручення фільму має закінчитися з кінцем вересня, до висвітлення фільм буде готовий при кінці цього року.

Музичне оформлення виконує молодий композитор Зенон Лавришин. Композицію виконує місцева симфонічна оркестра.

До сьогодні накручено понад п'ятнадцять тисяч стіп фільму. Це половина фільму. Отже продукція в повному розмаху.

Н. Н.

СПОРТ

Редагує В. Сохан

Вислідй плавацьких першостей УСЦАК 1968 року

(Союзівка, 31-го серпня і 1-го вересня 1968)

ЧОЛОВІКИ

50 м довільним

Перший заплив:

1. Тома Рачинський, УССКА 30.0
2. Олексій Ценко, УССКА 31.0
3. Гриць Дзюба, КЛК Боффало 36.0
4. Роман Пласкіна, УССКА 38.8
5. Нестор Яремко, Союзівка 43.2

Другий заплив:

1. Нестор Сендзік, УССКА 32.0
2. Орест Лебідь, „Чорноморська Січ" 33.3
3. Юрко Кобрин, Союзівка 35.6
4. Юрко Маслович, Пласт 38.6
5. Тарас Яремко, Пласт 41.3

Фінал:

1. Тома Рачинський, УССКА 29.7
2. Олексій Ценко, УССКА 31.0
3. Нестор Сендзік, УССКА 31.9
4. Орест Лебедь, „Чорноморська Січ" 34.8
5. Гриць Дзюба, КЛК Боффало 35:8
6. Юрко Кобрин, Союзівка 36.2

100 м довільним

Фінал:

1. Тома Рачинський, УССКА 1:12.7
2. Олексій Ценко, УССКА 1:13.5
3. Павло Почтар, Союзівка 1:18.6
4. Нестор Сендзік, УССКА 1:18.6

100 м. грудним

Фінал:

1. Лесик Балко, УССКА 1:31.1
2. Володимир Корнієнко, ОДУМ 1:37.0
3. Богдан Целевич, КЛК Ню Йорк 1:41.7
4. Данило Криницький, КЛК Боффало 1:43.8

Гінці 4 × 50 м довільним

Фінал:

1. УССКА в складі: Тома Рачинський, Нестор Сендзік, Олексій Ценко і Лесик Балко — 2:18.5

2. КЛК Боффало в складі: Гриць Дзюба, Мирон Салдит, Андрій Стецьків і Зенко Кобрин — 2:37.9

Гінці 4 × 50 м змінним

Фінал:

1. УССКА в складі: Нестор Сендзік, Тома Рачинський, Олексій Ценко і Лесик Балко — 2:30.5

2. КЛК Боффало в складі: Гриць Дзюба, Данило Криницький, Зенко Кобрин і Андрій Стецьків — 3:10.0

ЮНАКИ 12-16 РОКІВ

50 м довільним

Перший заплив:

1. Володимир Корнієнко, ОДУМ 31.8
2. Адріян Гладкий, „Чорноморська Січ" 35.5
3. Мирон Салдит, КЛК Боффало 38.4
4. Любомир Дацківський, Союзівка 40.0
5. Роман Семенюк, „Чорноморська Січ" 41.9
6. Петро Кучинський, „Чорноморська Січ" 53.5

Другий заплив:

1. Павло Почтар, Союзівка 32.2
2. Орест Лебедь, „Чорноморська Січ" 34.8
3. Данило Прончак, УССКА 35.0
4. Зенко Кобрин, КЛК Боффало 39.0
5. Данило Криницький, КЛК Боффало 43.0
6. Гриць Буняк, „Чорноморська Січ" 48.4

Третій заплив:

1. Тома Скунмейкер, Союзівка 33.6
2. Андрій Стецьків, КЛК Боффало 37.1
3. Юрій Оленський, Союзівка 39.6
4. Андрій Скаб, КЛК Боффало 46.2

Фінал:

1. Володимир Корнієнко, ОДУМ 32.1
2. Павло Почтар, Союзівка 33.1
3. Орест Лебедь, „Чорноморська Січ" 33.8
4. Тома Скунмейкер, Союзівка 33.9
5. Адріян Гладкий, „Чорноморська Січ" 36.2

ХЛОПЦІ 11-12 РОКІВ

25 м довільним

Фінал:

1. Нестор Паславський, „Чорноморська Січ" 18.3
2. Стефан Шишка, КЛК Боффало 23.5
3. Осип Скунмейкер, Союзівка 24.3
4. Володимир Ломага, КЛК Ню Йорк 26.0
5. Юрко Гончаренко, ОДУМ 30.0

Батьки і діти були учасниками тенісових і плавацьких змагань. Від ліва: Роман Купчинський і його батько Юрій, та Діяна і Адріян Целевичі з батьком д-ром Богданом

ХЛОПЦІ 8-10 РОКІВ

25 м довільним

Перший заплив:

1. Ігор Костецький, Верховина 21.4
2. Олег Терлецький, КЛК Ню Йорк 25.0
3. Любомир Семенюк, „Чорноморська Січ" 25.0
4. Адріян Целевич, КЛК Ню Йорк 25.4
5. Данило Почтар, Союзівка 25.5

Другий заплив:

1. Роман Купчинський, КЛК Ню Йорк 20.3
2. Маркіян Паславський, „Чорноморська Січ" 23.7
3. Віктор Кучинський, „Чорноморська Січ" 28.6
4. Андрій Чайківський, Пласт 29.0
5. Андрій Дутка, Союзівка 30.2

Фінал:

1. Роман Купчинський, КЛК Ню Йорк 19.6
2. Ігор Костецький, Верховина 20.9
3. Маркіян Паславський, „Чорноморська Січ" 22.7
4. Адріян Целевич, КЛК Ню Йорк 24.8
5. Олег Терлецький, КЛК Ню Йорк 29.2

ЖІНКИ

50 м довільним

Фінал:

1. Христя Мартинович, УССКА 45.6
2. Ляриса Сигіда, „Чорноморська Січ" 49.0
3. Оксана Равлюк, УССКА, не закінчила

ЮНАЧКИ 12-15 РОКІВ

50 м довільним

Перший заплив:

1. Діяна Целевич, КЛК Ню орк 39.8
2. Оленка Сайкевич, КЛК Боффало 47.9
3. Рома Стецьків, КЛК Боффало 49.3
4. Ляриса Сигіда, „Чорноморська Січ" 53.0
5. Маруся Шишка, КЛК Боффало 57.8

Другий заплив:

1. Олена Почтар, Союзівка 43.7
2. Оленка Паславська, „Чорноморська Січ" 48.7
3. Ліза Шрамель, КЛК Боффало 49.5
4. Наталка Самотовка, КЛК Боффало 55.8
5. Ляна Ткачук, КЛК Боффало 58.3

Фінал:

1. Діяна Целевич, КЛК Ню Йорк 39.1
2. Олена Почтар, Союзівка 43.5
3. Оленка Сайкевич, КЛК Боффало 48.4
4. Ліза Шрамель, КЛК Боффало 50.0
5. Рома Стецьків, КЛК Боффало 50.4
6. Оленка Паславська, „Чорноморська Січ" 50.8

ДІВЧАТА 11-12 РОКІВ

25 м довільним

Фінал:

1. Олена Почтар, Союзівка 19.8
2. Марія Фединишин, „Чорноморська Січ" 22.8
3. Ніна Костецька, Верховина 27.8

ДІВЧАТА 8-10 РОКІВ

25 м довільним

1. Роксоляна Терлецька, КЛК Ню Йорк 22.4
2. Марія Кучинська, „Чорноморська Січ" 26.4
3. Зоріяна Ткач, „Чорноморська Січ" 28.0

КІНЦЕВЕ КЛЮБОВЕ ТОЧКУВАННЯ

1. УССКА, Філядельфія 47½
2. „Чорноморська Січ, Нюарк 17
3. КЛК, Ню Йорк 16
   КЛК, Боффало 16
4. Союзівка 12½
5. ОДУМ 8
6. Верховина 4

ПРОВІД ПЛАВАЦЬКИХ ПЕРШОСТЕЙ УСЦАК

Провідник змагань — голова КЛК Ярослав Рубель, головний суддя — Юрій Граб, секретар — Михайло Лебедь, стартер — Юрій Купчинський.

Д-р Михайло Снігурович, заст. голови СУАСТ-Схід, вручає медалі і грамоти молоденьким плавачкам

Д-р Стецьків, голова КЛК Боффало, з трьома плаваками свого Клюбу

Дружина УССКА, яка здобула дружинову першість і Чашу УНСоюзу, що її держить Христя Мартинович

Учасники плавацьких змагань після роздачі медаль УНСоюзу і грамот УСЦАК

Відбиванковий турнір за мистецтво СУАСТ-Схід дружин юнаків і юначок

24-го березня 1968 року, в залі ІМКА при 52 Гов вул. в Ню Гейвені, Коннектикат, відбувся Відбиванковий Турнір за мистецтво СУАСТ-Схід. Делеґатури Української Спортової Централі Америки і Канади, на Сході ЗСА.

Організатором Турніру, за порозумінням із СУАСТ-Схід, був Відділ Фізичного Виховання Головної Управи Пласту. Господарем був Осередок в Ню Гейвені.

Турніром провадив д-р М. Снігурович, ланковий відбиванки СУАСТ-Схід. Члени Проводу Турніру: Ігор Сохан, референт фізичного виховання при КПС-і, інж. Адріян Лапічак — головний суддя. Секретарювали: Валентина Ширай і Роман Романюк. Суддями турнірових змагань були: д-р М. Снігурович, інж. А. Лапічак, Ігор Сохан, Зірка Снігурович і Павло Палюга.

В турнірі взяло участь 9 дружин, в тому 4 дівочі і 5 хлоп'ячих. Разом було 65 учасників — змагунів та змагунок, 6 дружин Пласту та 3 дружини СУМА.

Юначки

СУМА Гартфорд — Пласт Пассейк	15: 6, 15; 8
СУМА Пассейк — Пласт Нюарк	15: 2, 15: 4
СУМА Гартфорд — Пласт Нюарк	15: 4, 15: 8
СУМА Пассейк — Пласт Пассейк	15:11, 15:13
СУМА Гартфорд — СУМА Пассейк	15: 4, 15: 9
Пласт Пассейк — Пласт Нюарк	15: 7, 15: 9

Юнаки

Пласт Гартфорд — Пласт Ню Гейвен	15: 9, 15: 9
СУМА Гартфорд — Пласт Ню Йорк	15:10, 15: 4
Пласт Пассейк — Пласт Ню Гейвен	15: 9, 15: 2
СУМА Гартфорд — Пласт Гартфорд	17:15, 15: 8
Пласт — Ню Йорк — Пласт Пассейк	2:15, 8:15
СУМА Гартфорд — Пласт Ню Гейвен	15: 1, 15: 1
Пласт Гартфорд — Пласт Ню Йорк	15: 9, 15: 5
СУМА Гартфорд — Пласт Пассейк	15:11, 15: 4
Пласт Ню Гейвен — Пласт Ню Йорк	12:15, 18:16
Пласт Пассейк — Пласт Гартфорд	16:14, 3:15

Гра за друге місці юнаків:

Пласт Гартфорд — Пласт Пассейк	15: 8, 15:12

На основі повищих вислідів змагань встановлено натупні місця:

Юначки:	Юнаки:
1. Гартфорд СУМА	1. Гартфорд СУМА
2. Пассейк СУМА	2. Гартфорд Пласт
3. Пассейк Пласт	3. Пассейк Пласт

Після закінчення Турніру Судейська Комісія, враз з Проводом Турніру, вручила дружинам юначок і юнаків мандрівні чаші за І-ші місця та постійні чаші за 2-гі місця. Крім того, вручено пам'яткові чаші всім змагунам дружин, які здобули І-ші місця.

Найкращими змагунами Турніру визнала Судейська Комісія: Ліду Тимяк з дружини Пласту Нюарк та Андрія Пришляка з дружини Пласту Гартфорд. Їх нагороджено спеціяльними чашами.

Турнір відкрив голова УСЦАК-у д-р Михайло Снігурович, подаючи до відома правила гри та порядок гор, які встановлено на основі льосування. Ігор Сохан, референт фізичного виховання при КПС-і привітав в імені КПС-у всіх змагунок та змагунів та побажав їм завзятої і справедливої гри. Рівнож, від місцевого Пластового Осередку Богдан Данко привітав всіх спортовців юнаків та побажав їм доброї і чесної гри. На закінчення, провідник Турніру д-р Михайло Снігурович висловив признання всім учасникам за спортову поведінку, подяку Головній Управі Пласту за зорганізування Турніру та місцевій Станиці в Ню Гейвені за справне полагоджування господарських справ.

В. Ширай
секретар турніру

„Чорноморська Січ" — взірцеве спортове товариство

Вже рік я довжний своїм друзям, мгр-ові Богданові Підлуському й Омелянові Твардовському, а разом із ними їхній „Чорноморській Січі" цих декілька слів.

Коли названі тіловиховні діячі в минулому році, під час Спортових Ігрищ УСЦАК, на Союзівці обдарували мене розкішно виданою ілюстрованою книгою: „1956-1966, 10-річчя УСТ „Чорноморська Січ", Нюарк, Н. Дж." — та ще й клюбовою неперіодичною газеткою (ч. 4., вересень 1966) „Наш Спорт", я сказав їм тоді те, що тепер перед цілим світом повторюю:

— Люди добрі! „Ще не вмерла" хочеться співати, як бачиш, що є в нас не тільки кому грати в футбол, але й здобуті осяги на папері утривалити. Цей „змисл історичности" в сто раз важливіший ,ніж здобуті чемпіонати, які — без запису в анналах — вивітрюють, залишаючи нас такими безіменними, бездомними „габенікс"-ами, як ними ми були на початку . . .

До „Чорноморської Січі" я завжди мав „слабе місце в серці" з двох причин: 1. Це порівняно молоде Спортове Товариство виховало чи не найбільше власних змагунів, і 2. віддаючи дань „примусовій моді"*) — запрягати до своєї репрезентаційної футбольної дружини змагунів неукраїнського роду — „Чорноморська Січ" завжди зберігала лице й честь української, тобто, в загальному, відповідала встановленій свого часу (й, нажаль, чомусь закинутій) тезі Національної Ліґи - Торонто: „. . . національним ім'ям може називатися тільки та дружина, яка в своєму командному складі на одинадцять має бодай сім змагунів даної національности" . . .

*) примусовий — з уваги на конкуренцію інших наших клюбів, яких змагунські склади мали 80-100% неукраїнців.

Коли я потім докладно прочитав даровану мені книгу ,я ствердив, що це зберігання національного обличчя — було і є невипадкове. Воно правило й править дотепер Проводам Товариства за головну напрямну клюбної політики — без уваги на риск хвилевого погіршання здобутків на грищі, чи в табелях-показниках.

Така політика виявилася найсприємливішою для нюарської й загально-української громади, найдешевшою і технічно-спортово найуспішнішою: ледве чи якийсь наш клюб на цьому континенті в останніх часах діждався стільки признань-похвал-нагород і стільки покликань до збірних дружин ліґ, шкіл, армії, стейту й держави ЗСА, як „Чорноморська Січ" — іменно своїми, в більшості власного хову українськими змагунали.

Приємно читати в книзі про всебічну діяльність ланок: чи не найкращий тепер в системі УСЦАК клюбний теніс, хіба таки безконкуренційна шахова ланка, одна з кращих — чоловічих і жіночих — українських ланок відбиванки, пінґ-понґ, кошиківка . . . Всі здобутки поодиноких змагунів, дружин і ланок записані, впорядковані, зіставлені в табелі-показники . . .

А, крім того — статті (З. Снилика, И. Слоневського, Я. Гасника й ін.), які своїм соціяльно - і спортово-філософічним підходом заслуговували б на ширші, найширші води.

Діячі бувшого УСТ „Січ" — Елізабет добре зробили, що в цій пропам'ятній книзі сусідів вияснили справу раптового зникнення з овиду цього Товариства (якого перша дружина роком раніше здобула була чемпіонат стейту Ню Джерзі). Виявляється, що обидві „Січі" просто „зісобирнилися" в одну „Чорноморську Січ".

А власний спортовий бюлетень доказує, що є кому в Нюарку думати і про такий живий літопис актуальних місцевих, загально-українських і всесвітніх спортових подій і проблем.

Лишалось би тільки питання: хто все це робить, про все це дбає?

Скупі на подавання назвищ і похвал нюаркці примушують шукати промоторів серед сухих списків щорічних Проводів, та на світлинах цих Проводів. Бережуся скривдити когось, але гадаю, що власники знаних мені з різних епох і місць проживання назвищ, як проф. Б. Стефанович, мгр Б. Підлуський, О. Твардовський, д-р В. Гук, мгр А. Пиндус, Ю. Іванків, інж. А. Лапичак, З. Снилик, Л. Рудзінський, В. Сигалів, брати Чижовичі й інші — мачали, чи все ще мачають свої руки в течії успіхів Товариства, так само, як і ті, яких назвища відомі мені тільки з преси.

А О. Твардовський чомусь „переслідує" мене тезою: де є Твардовський — там є рух, ріст і успіх (гляди його працю і здобутки в Монтреалі й Нюарку . . .

Але, певніше всього, тут справа не в одній людині — тільки в людях (одна людина не всилі була б піддержувати горіння у людей, яких треба гріти до праці).

І від такого здогадного рахунку росте серце: він бо править за ґарантію постійности зростання й успіхів у взірцевій організації — УСТ „Чорноморська Січ".

О. Гайський

— о —

„ЛЬВІВ" — НА ПЕРШОМУ МІСЦІ!

Нещодавно ми подавали, що футболісти УАСК „Львів" - Клівленд зайняли друге місце в першій (весняній) рунді чемпіонатів Західньої Групи Лейк Ірі Сакер Ліґ. Тепер ця Ліґа повідомила, що „Львів", із тією самою кількістю пунктів (10:6) вийшов на перше місце, помінявшися місцями з Донав Швабен, які втратили воковером (за вставлення до гри незаконного змагуна) два пункти, отже, мають тепер не 11:5, тільки 9:7 пунктів.

Клівлендські професійні Стовкерс перебувають у великій формі, змітаючи по черзі Шикаґо 2:0, Торонто 2:0 і Кензас Сити 4:0. Після поразки Шикаґа 4:8 у Торонті, перше місце Клівленду в Приозерній Групі й його участь у фінальних змаганнях за чемпіонат Проф. Ліґи Півн. Америки майже запевнена.

Наш земляк — Іван Бородяк тримає славно крок із великою формою дружини. його гра тепер гладка й гармонійна.

О. Гайський

СЛОВАЧЧИНА ПЕРЕД І ПІД ЧАС ІНВАЗІЇ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

копами, архівістами та подібною знаттю. Тепер переїхали на схід та постійно „курсуємо" між Пряшевом і Кошицями. Життя наше комплікується тим, що на всі наші обіди і вечері постійно зголошуються якісь гості і ми постійно перебуваємо в „народній гущі". Це цікаво, але праця на тому терпить.

Кошиці більше місто від Пряшева, але обидва міста до себе подібні. Одна головна вулиця з півдня на північ, вона в середині міста розгалужується і там є великий костел та невеличкий парк. Пряшів мені більше подобається. Кам'яниці старі і гарні, з всілякими візерунками і прикрасами, але головне — тут не тільки кожний розуміє українську мову, але й старається нею зі мною говорити. Наше перебування тут таки дослівно захмарене, бо ще ні разу не було сонця, а доцик часто накрапає. Їздимо по калюжах, часто треба в брід переправлятись через потоки ,бо немає мостів. Села тут дуже цікаві, бо хоч з одного боку старосвітські, то з другого скрізь помітна модернізація. Майже всюди доїжджає автобус, хоч дороги — самі діри. Всюди електричне світло і всюди при дорозі кури порпаються, бабки носять по 15 спідниць і хустину, а при кожнім селі, так трохи оподалік, є ґетто циганів, яких тут як маком насіяв.

Минулої неділі була я в греко-католицькій церкві в Пряшеві. Дуже зворушливо, бо тільки від недавна ця релігія має тут право громадянства. Церква була набита народом, переважно приїжджими зі сіл. Як бабусі затягнули „Іже Херувими", то наче на полонині одна одну хотіла своїм голосом подолати. Народ починає жити новим духом, новими надіями . . .

Під час одної з вуличних демонстрацій мешканців Пряшева проти совєтських танків

Пряшів, 17 серпня.

На обрію вже видно кінець мого літа в Східній Европі, але праці ні кінця ні краю. За три тижні покинемо Словаччину та поїдемо до Будапешту, опісля до Нітри, щоб продовжувати наші досліди. Словаччина гарна країна, мимо того, що майже постійно дощі. Найліпше, що всюди можна поукраїнськи розмовитись, головно тут, у Пряшеві, також у Бердієві та по селах. Наша праця тут дещо інша ніж була в Польщі. Там ми мали до діла переважно з книжками, газетами, бібліотеками, а тут користуємось головно документами в архівах, хроніками і метриками по селах та розмовами з людьми. До нашої групи долучився ще один випускник з Принстону і з нами співпрацює один з місцевих професорів, який говорить чарівною українською мовою та допомагає мені в перекладах з мадярського.

Вчора ми, себто я, мій асистент з Пристону та місцевий професор-історик відвідали Український Музей у Свиднику. Сама вистава там гарна і цікава, має багато вартісних документів і книжок з історії Закарпаття та Східньої Словаччини. Люди тут дуже пивітні . . .

Процес демократизації, що його переходить ця країна, дуже цікавий і — можна б сказати — дуже надійний. Але кожний тут здає собі справу з багатьох комплікацій . . .

ПІД ЧАС ІНВАЗІЇ

Відень, 30 серпня.

Останні два тижні перекреслили багато великих плянів і задумів, а з ними і наш маленький. В результаті — я знову у Відні, цим разом уже надпрограмово.

У Пряшеві нас було п'ятеро: наш професор, я, мій колеґа із новоспеченою жінкою та мій асистент з Пристону. Все йшло, як по маслі, але найліпше з усього було спостерігати гордість і піднесений настрій наших знайомих словаків на пункті демократизації їхньої країни. Тут дійсно, у порівнянні з Польщею, була суперсвобода. При переїзді кордону не треба було деклярувати, ні міняти грошей, а я до останнього тижня навіть не знала, які уніформи має їхня поліція, бо ніде не було її видно. В офіційній місцевій комуністичній „Правді" можна було вичитати і довідатись про все, що діється в світі, включно з Республіканською конвенцією чи іншою подією в Америці. Я мала нагоду розмовляти з різними людьми, також з одним в и с о к опоставленим членом комісії, що приготовляла зміни в конституції Чехо-Словаччини та намічувала напрямки дальшого розвитку. Його ідеї були дуже позитивні та давали багато надії на поступове справжнє поліпшення, хоч і зочевидними обмеженнями.

Тим то те, що сталося в ночі з вівтірка на середу 21-го серпня було так безмежно трагічне. Мене збудила о год. 5-ій вранці перелякана на смерть жінка мого колеґи, кажучи, що совєти окупували країну. Я спершу не могла повірити, але вона бідачка була до тієї міри перелякана, що годі було сумніватися. Ми зібралися та почали раду радити, що нам дальше робити. Крім колеґи з дружиною (вони словацького роду) ми всі рішили залишитись та дивитись, що з того вийде. Наш професор настоював, що ми, як американські студенти, повинні поводитись, якби нічого не сталося, та „стик ту авр бизнес". Але, як можна „стик ту аур бизнес" і сидіти в архівах, як усі плачуть, танки гуркотять, радіонадавчі стації одна по одній згасають. Совєтське військо робить велике враження. Починаючи від години 3-ої рано через Пряшів прокочувалась колона за колоною совєтських танків, вантажних автомобілів, гармат і ракет та прерізного військового знаряддя. Маси народу на це все мовчки гляділи і тільки циганята кричали та погрозливо вимахували п'ястуками. На моїх очах три совєтські танки приповзли до будинку місцевої пошти й її негайно окупували вояки. Радіонадавчі стації, заки до них добралися совєти, постійно повторювали придушеними спазмами плачу голосами заклики до спокою і рівноваги. Дуже скоро виявилося, що поодинокі вояки совєтської армії не мали поняття, що вони в Словаччині роблять; більшість з них думала, що вони на маневрах Варшавського пакту. Як тільки колона війська затримувалася, словаки інформували їх, що вони прислані на окупацію чужої країни, що їх тут ніхто не хоче. Вже з самого рана один совєтський вояк, довідавшись правду, сам на знак протесту застрілився. Інший, 19-літній вояк з України, як почув від словаків в його рідній мові, в якому характері він тут опинився, гірко заплакав і опісля в розпачі навернув своє вантажне авто і в повному розгоні в'їхав в змоторозовану совєтську колону, що їхала за ним. Наступила велика експльозія, колона авт злилася в суцільну купу, деякі авта поперевертались, настав монументальний „трефік джем" танків. Словаки скористали з нагоди та крейдою і фарбою повимальовували на совєтських танках і вантажних автах всілякі написи: „Русскі домой!", гітлерівські поломані хрести, „Геть, окупанти" і подібне. Тут взагалі чи не одинокий спосіб словацького резистансу проти наїзників були написи і афіші, що вже того самого та в наступних днях постійно появляються на вікнах і мурах Пряшева, дарма що совєтські вояки їх постійно здирають. До найпопулярніших належав напис років 1938 і побіч свастика та 1968 і побіч большевицька зірка. Між карикатурами були, наприклад, такі, що совєтський вояк пхає вилкою в рот Чехо-Словаччину. На черговий день після інвазії вже була визначена поліційна година і по 10-ій вечора вже тільки совєтські танки гуркотіли по вулицях. Чергового дня, як вулицями переїжджали вантажні авта з ошоломленими вояками, що тримали на поготівлі свої рушниці, словаки сичали і свистали, що змішувалося в якусь пройmаючу жахом мельодію. Але, хоча в інших більших містах уже в перших днях окупації пролито багато крови, у нас у Пряшеві якось обійшлось без неї. Раз совєтський танк почав розганяти зібрану на вулиці масу народу, між яких і я замішалася, але ніхто з нас і не думав воювати. Єдина думка була — щонайменше в мене — щоб чимшвидше і чимдальше втекти. Так усім радили постійні заклики: голими руками танків не зупинити . . .

. . . Повний тиждень пережили ми разом зі словаками їхню велику трагедію. Покинули ми Словаччину, аж прийшли вістки, що заметушились емведисти та що вже почалися арешти. Тоді прийшов до мене до архіву один статечний громадянин, що міг мати достовірні інформації та який тільки „з іншого джерела" міг довідатись про мене і де я перебуваю та дуже поважно і широ просив, щоб чимшвидше „зникати". На другий день рано-вранці ми вже були в дорозі до Братіслави . . .

Дорога — нова одиссея. На шляхах безнастанні колони війська, в місцевостях військові табори, подорожні орієнтаційні знаки позамазувані або поперекручувані. Здавалося, що на всіх шляхах Словаччини є одинока стрілка, що вказує правильний напрям: „Москва — 2,600 км." На кордоні, мимо совєтської контролі, ми не мали жадних труднощів і по двох днях подорожі заїхали знову аж до надто спокійного і добродушного Відня . . .

Серце мені крається, що треба було залишити Словаччину в такій великій біді та багатьох наших знайомих і приятелів на поталу ворогам . . .

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НЕПОКОЇТЬ СІРЕНКІВ

(Закінчення зі стор: 2-ої)

Science Monitor" була надрукована стаття кореспондента цієї газети в Москві Такаші Ока п. н. „Український червоний лідер атакує буржуарзний, націоналізм". З цієї статті виразно виходило, що український націоналізм таки існує, а Україна це висококультурна нація з окремою історією та сильним бажанням державної незалежности. Якби редакція "Christian Science Monitor" одержала від українців хоч кілька листів із спростуванням брехливих тверджень Сіренка, то безсумнівно автори тих листів багато чого осягнули б у викриванні московської перфідности.

З приємністю треба признати, що в "Christian Science Monitor" протягом останніх кількох місяців появилось чимало згадок про українських діячів культури, які відважно борються проти русифікації, а особливо про Україну в зв'язку з подіями в Чехо-Словаччині. Таку згадку зустрічаємо і в статті згаданого Павла Воґла, надрукованій товстим друком на першій сторінці "Christian Science Monitor" з 22-го серпня ц.р. А в редакційній статті цього ж числа сказано, що Кремль побоюється, щоб дух спротиву з Чехо-Словаччини не перенісся на невдоволену Україну.

Зрозуміло, що автор цих рядків, нав'язуючи до статті Сіренка, вислав до редакції "Christian Science Monitor" листа, в якому сказав, що акт Хмельницького не був підданством, а був договором союзу проти Польщі, що його Москва ганебно зламала. Що Україна є безпосереднім спадкоємцем Київської Держави, в якій культура процвітала тоді, коли Росії взагалі ще не було. Царська Росія експлуатувала Україну духово й матеріяльно, а совєтська Росія обернула Україну в свою колонію. Нині український нарід тяжко бореться за збереження своєї мови і культури, а в цей же час Москва перед світом представляє Україну так, як їй вигідніше: раз каже, що Україна це те саме, що Росія, а другий раз, що Україна це суверенна соціялістична держава.

В листі автор цих рядків указав на те, що український націоналізм — це любов до своєї Батьківщини. Натомість московський націоналізм, як твердить проф. Арнолд Тойнбі, найбільш аґресивний у цілому світі. Такої самої думки про московський націоналізм-шовінізм професор Колумбійського університету — Збіґнєв Бжезінскі. Він твердить, що московський комунізм цілковито переключився на фашизм і прийняв основні фашистські методи. Це, каже він, запевняє смерть комунізмові, бо „пошесть волі" неминуче пошириться і на схід Европи, в першу чергу на Київ.

Сіренки добре знають про це, і якраз тому пишуть довжелезні листи до американських газет, чим, однак, лише розкривають слабу сторону своєї імперії.

Зі своїм листом автор вислав до редакції два Конґресові Рекорди про комуністичну окупацію України та московський геноцид на українських землях.

Реакція українців на виступи щоденника "Washington Post" виявилася успішною і доцільною. В країні вільної преси рахуються з голосом читача. Будьмо певні, що не вся американська преса ворожа нашій справі, однак, писати і реаґувати за нас ніхто не буде.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

В ЕССЕНІ В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ВІДБУВСЯ 82-ий конґрес Організації німецьких католиків з участю 5.000 осіб. Величезною більшістю прийнято резолюцію, що критикує останню Енцикліку Папи Павла VI, в якій Папа потверджує традиційне вороже становище Католицької Церкви супроти будь-яких штучних засобів в обмежуванні народин. Вже після прийняття тієї постанови конґресом — конґрес німецьких католиків, що є світською організацією, отримав від Папи Павла VI звернення, в якому Папа закликає повинуватися його становищу. Провід конґресу рішив відчитати те звернення наприкінці нарад.

На „Союзівці" відбувся Другий З'їзд Дрогобичан

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ський. Зі звіту інших членів ЦДК довідалися присутні, що головна ціль Комітету Дрогобичан поволі здійснюється. Досі призбирано поважну скількість матеріялів до збірника про Дрогобич і Дрогобиччину. Але це немає всіх потрібних матеріялів, які могли б вповні змалювати той стан в Дрогобиччині, який був там до приходу московських окупантів, що стараються фальшувати нашу історію, яку вони зачинають від себе самих. Комітет має коло $5.000 на видання Збірника, але це навіть не половина цієї суми, яка потрібна до того, щоб книжка про Дрогобиччину вповні сповнила своє завдання. В суботу ввечорі в залі „Веселки" відбувся бенкет із мистецькою програмою. Тостмайстром був п. А. Луцький. Під час гостини п. Лука Луців доповідав про 50-річчя української революції в Україні з узглядненнями Дрогобича. п. Колінко вшанував всіх тих, що впали в обороні української волі, і п. сотник УПА Фриз Микола згадував про боротьбу УПА на землях Дрогобиччини в 1945-1947 роках. В мистецькій програмі, якою керував п. Володимир Осередчук, виступали пані Юлія і Володимир Шашаровські, п. Володимир Мельник, бандурист п. Володимир Юркевич, баритон п. О. Стецура, балетмайстер п. Роман Петріна та пп. Володимир і Оля Осередчуки. Всі були захоплені пунктами мистецької програми, що виявляли сердечними оплесками. По бенкеті була забава при оркестрі п. Б. Гірняка. В неділю оо. Орест Купранець і Іван Мак відправили Службу Божу о год. 9-ій рано в каплиці Союзівки та Панахиду за тих дрогобичан, які відійшли у вічність. Дрогобичанин о. Мак виголосив проповідь, яка, віримо, заохотить всіх колишніх мешканців Дрогобицької Землі до того, що вони допоможуть ЦКДрогобичан здійснити гарний задум — видати Збірник про Дрогобиччину. До цього треба грошей і решти матеріялів до Збірника. Перед закінченням З'їзду п. д-р Ціханський, який недавно прибув із Дрогобича до ЗСА, доповідав про теперішній Дрогобич, та про те, як його русифікують нові окупанти. З'їзд схвалив резолюції, в яких вітає Український нарід та дрогобичан і закликає підтримати ЦКДрогобичан матеріялами і грішми на кошти його видання. Пан Ст. Гаврищ поставив внесок, щоб за два роки відбути Третій З'їзд Дрогобичан. Пан Ст. Спринський подякував п. Вол. Черевкові за успішний провід З'їздом та всім тим, що причинилися до успіху З'їзду. З'їзд закінчено співом „Ще не вмерла Україна" і молитвою, що її провів о. О. Купранець, ЧСВВ.

„Ню Йорк Таймс" надрукував прихильну рецензію про книжку д-ра Вол. Душника

Ню Йорк. — Книжковий критик великого американського щоденника „Ню Йорк Таймс" Вільям М. Фріман вмістив в числі цієї газети з 21 серпня ц. р. рецензію на видану англійською мовою в Бібліотеці Українознавства Наукового Товариства ім. Шевченка книжку д-ра Володимира Душника п. н. „Українська Католицька Церква й Екуменічний Собор". У своїй рецензії В. М. Фріман стверджує, що книжка д-ра В. Душника „дуже важлива безпосередньо для шести мільйонів українців - католиків візантійського обряду, що їх насильно влучено до Російського Православія, після того, як советський уряд знищив їхню Церкву в 1945 - 46 рр.. У своїй праці д-р Душник зібрав усе, що міг він тільки роздобути, для кількарічного періоду, який стосується участи українських католицьких єпископів у Другому Ватиканському Соборі 1962 - 65 років. Зібраний ним матеріял є незвичайно цінним джерелом для майбутніх істориків і одночасно промовистим репортажем про страждання шести мільйонів вірних Української Католицької Церкви, найбільшої між Східніми Церквами. Матеріял у книжці добре впорядкований із знаменитим індексом".

Ще одно „республіканське міністерство" перетворили в „союзно-республіканське"

Київ. — „Радянська Україна" з 30 серпня повідомила про дальшу централізацію, що її здійснює Москва впродовж останніх років на території так зв. союзних республік. У повідомленні сказано: „Указом президії Верховної Ради Української ССР від 29 серпня 1968 року Міністерство лісової, целюлозно-паперової і деревообробної промисловости Української ССР перетворено в Міністерство лісової і деревообробної промисловости Української ССР (союзно-республіканське міністерство)". Таким чином, в УССР постало ще одно „союзно-республіканське міністерство". Крім того, навіть формально зліквідували целюльозно-паперове відділення, перебираючи керівництво тим важливим відділом промисловости безпосередньо в Москву. Що стосується планування й розподілу паперу, то всі видавництва в Україні, особливо літературно-мистецькі та видавництво для дітей, постійно нарікають на хронічну нестачу паперу.

На пластовій оселі закінчився успішно пластовий табір „Стежки культури III"

Іст Четгем. — В п'ятницю 30 серпня ц. р. закінчився з успіхом пластовий табір „Стежки Культури III" в Іст Четгем, Н. Й. На таборі перебувало протягом двох тижнів 22 учасниці та 6 членів булави під проводом пл. сен. Рути Галібей.

Із доповідями загостили такі особи: Остап Тарнавський, Святослав Новицький, Ганна Ратич, Теодор Мацьків, Олег Коверко, Любомир Горницький, Уляна Старосольська, К. Шонк-Русич, Оксана Вікул, Люба Крупа, Л. Ярsymович, Богдан Бойчук, Володимир Лисняк, І. Коршицький, Леся Храплива, Уляна Шмерековська, Ігор та Наталка Соневицькі.

Крім занять з прелегентами відбуто теж поїздки на концерту, до табору та кількох мистецьких галерій. Зроблено теж фільм з таборового життя, виставку мистецьких праць учасниць, конкурс перекладів, та видано цікаву одноднівку.

Важливий науковий винахід

Київ. — Впродовж семи років працювала група українських інженерів, техніків, оптиків, електроніків у м. Сумах на Заводі електронних мікроскопів: Віктор Голуб, Вол. Гриб, С. Чеканів та ін. Вони створили прилад для штучного підсилювання світла і „Люпу часу": сірник, засвічений за сотні миль, можна через „Люпу часу" побачити в Сумах. „Люпа часу" робить 10 мільйонів фотознимків за одну секунду, лоєднуючи світлопідсилювач із своєрідною кінокамерою. З допомогою того приладу, що одержав на виставці в Сх. Німеччині срібну медалю, фотографують, наприклад, проникнення кулі через тверде тіло, з подробицями до мільйонної долі секунди. Якщо висвітлювати знятий „Люпою часу" за одну хвилину кінофільм, то його показ на екрані тривав би 5 діб. Як повідомила „Молодь України" з 30-го серпня, тепер на заводі в Сумах працюють над створенням приладу, що фільмуватиме з швидкістю 100 мільйонів кадрів за одну секунду. „Люпу часу" вже використовують в різних наукових закладах. За кордоном вона, звичайно, буде демонструватись, як „советський винахід", чи може й „російський"...

ТАРЗАН, Ч. 6056. Велика кукурудза і великі жаби!

THIS SEEMS A MAGIC PLACE OF NATURE! BUT GEOGRAPHY OR GEOLOGY CAN'T BE EATEN! MAN MUST HAVE FOOD—EVEN IN A PARADISE!
I SEE MORE FOOD! LOOK!
GOOD! WE CAN ADD FROG LEGS TO OUR DIET! I NEVER SAW SUCH BIG FROGS BEFORE!
FROG LEGS GOOD TO EAT, TARZAN. THEY MAKE ... HAVE VERY STRONG LEGS! MEDICINE MEN TOLD ME!
EVERYTHING SEEMS GIANT-SIZE UP HERE, ITO! A GIANT MOUNTAIN... GIANT LIZARDS... GIANT CORN... GIANT FROGS! MAYBE PEOPLE HAVE LIVED HERE! THESE FROGS DON'T SEEM TO HAVE SEEN ANY PEOPLE BEFORE!
12-30-6056
I COOK FROG LEGS IN BOILING WATER, TARZAN— JUST LIKE YOU COOKED CORN!
FINE! I'LL GET A FEW MORE.

— Це виглядає дійсно на магічне місце природи! Але географії ані геології не можна їсти! Мусимо мати харчі навіть... в раю! — Я бачу більше харчів! Дивіться.

— Добре! Можемо додати ще ніжки жаби до нашої дієти! Я ніколи не бачив ще таких великих жаб! — Жаб'ячі ніжки, Тарзане, смачні. Вони спричиняють, що й люди мають сильні ноги! Так казали мені люди-лікарі!

— Іто! Все тут виглядає як великани! Великі гори, великі ящірки! Велика кукурудза... Великі жаби! Можливо, що тут жили люди! — Ці жаби, здається, ще ніколи не бачили людей!

— Я зварив жаб'ячі ніжки в кип'ячій воді, Тарзане. Так само, як ви зварили кукурудзу! — Гаразд! Я зловлю ще кілька!